

Postilna plačana
v gotovini.
Die Postgebühren
bar bezahlt.

IZDAJA ZA NARODNE PIONIRJE

Slovenski dom

PREIS - CENA
L 2.—

Leto X. — Štev. 16

TEDNIK ZA POLITIČNA IN KULTURNA VPRAŠANJA

Sobota, 21. aprila 1945

Ob rojstnem dnevu Adolfa Hitlerja

Možu, ki že trinajsto leto vodi usodo nemškega naroda in po njem tudi Evrope, bi za njegov 56 rojstni dan nihče ne bil mogel tolmačiti čustev nemškega naroda tako zvesto in točno, kakor jih tolmači propagandni minister dr. Goebbels, ki danes pač najbolj pozna delo Adolfa Hitlerja in razpoloženje nemškega naroda v govoru, katerega prinašamo spodaj.

Ta čustva prihajajo do izraza v neomajni vojni in obrambni stratenosti ter v volji do zmage, ki danes odmevata iz vseh glasov prihajajočih iz zagrizeno se boreče, četudi tako divje naskakovane nemške trdnjave. Vsi ti glasovi se-ujemajo v enem, namreč v zagotovilo, da bodo ostali Nemci človeku, ki jih je povedel do toliko veličine in moči, zvesti tudi v sedanjem boju ter zvesti v tem, da z njim dele njegovo neomajno vero v končno zmago. To vero je on sam pred nekaj dnevi znova potrdil nemškemu narodu z besedami, ki ne dopuščajo o njegovem stališču in njegovi poti nobenega dvoma.

Nemški narod ve, zakaj je in mora biti Adolfa Hitlerja zvest in zakaj se mora z njim boriti do zadnjega za svoje cilje. Po njem je dosegel največji politični, vojaški, socialni in splošni razmah v svoji zgodovini, po njem je stopil na vodstvo Evrope in edino v njem vidil poročstvo, da bo na tej stopnji razvoja in moči tudi ostal.

Zato so cilji Adolfa Hitlerja danes cilji vsega nemškega naroda, njegova volja volja nemstva in njegova vera, vera velike Nemčije.

Na predvečer Führerjevega rojstnega dne je imel nemški propagandni minister dr. Goebbels po radiu govor nemškemu narodu in v njem prikazal zgodovinsko osebnost Adolfa Hitlerja na višku odločilnega boja. Med drugim je izvajal:

V preteklosti smo doživeli srečne in nesrečne ure, v katerih se je dogodilo mnogo, toda nikoli ni bila odločitve tako blizu, še nikoli ni nemški narod v silnejši nevarnosti moral braniti svoje golo življenje ter z zadnim silovitimi naporom zagotoviti Reichu varstvo ogroženega sestava.

Danes ni trenutka, da bi ob Führerjevem rojstnem dnevu govorili z navadnimi občinskimi frazami, ali da bi mu izrekli tradicionalne besedice.

Jaz sem dvajset let ob Führerjevi strani, sem doživel njegov in njegovega gibanja vzpon od najmanjših in najneznanejših začetakov do prevzema oblasti in po najboljših močeh prispeval svoj lastni del.

Da Nemčija danes še živi, da Evropa in z njo tudi zahod s svojo kulturo in civilizacijo še nista pogreznjena v vrlinec temnega prepada, ki se odpira pred njima, je to zasluga le njega samega.

Kajti on bo mož tega stolatja, ki si dela pot ob strašnih krčih in bolečinah, toda vendar gotov v samega sebe in sicer na poti navzgor. On je edini, ki je ostal zvest samemu sebi in ki ni zaradi cenene konjunktore prodal svojih idealov ali vore ali jih morda izdal, temveč je vedno znova in neomajno nadaljeval svojo pot nasproti cilju, ki leži sicer danes neviden za gorami razvalin, ki so jih dosegli naši sovražniki, napolnjeni s sovražnostjo, na svetlobo življenja našega nekako tako srečno ponosnega kontinenta, ki se pa bo pojavil zopet blestet pred našimi očmi, polnimi bolečin.

Časi kakor sedanjí, ki jih preživljamo, zahtevajo od vodje več kakor le uvidenost, moč in dejansko silo. Za obvladovanje teh časov je potrebna neke vrste žilavost in vztrajnost, hrabrost srca in duše, kar pa se pojavlja v zgodovini le poredkoma, zato pa vodi do najbolj občudovanja vrednih del človeškega genija, še postane uspešno. Kaj pa mu sovražni državnik lahko resno postavi nasproti? Ni drugoga, kakor število, no premoč, svojo neumno uničevalno blaznost, peklensko voljo do uničenja, za katero preži zmeda razkroja civiliziranega človeštva.

Kaj je nastalo iz njihovih, tako glasno in patetično proklamiranih tez o osrečevanju, kaj iz njihove atlantske listine in njihovih štirih prostostih? Le lakota, beda, kuga in umiranje množic.

Popolnoma omejen zemeljski del jih obtožuje. Nekod cvetoča mesta in vasi v vseh delih Evrope so izpremenjena v pokrajine ognjeniških žrel. Stotisoči, da milijoni brezbrambnih žena in otrok na severu, vzhodu in jugovzhodu kontinenta vzdihujejo in jokajo pod divjajočim bičem boljševizma. Najsilnejša kultura, ki jo je zemlja sploh kdaj imela, se pogreza v razvaline ter zapušča le še spomin na veličino onega časa, ki so ga uničile peklenske sile. Narode prelinjajo najtežje gospodarske in socialne krize, ki so predhodniki boječih strašnih dogodkov.

Kar danes doživljamo, je zadnje dejanje močnega tragičnega drame, ki se je pričela s 1. avgustom 1914 in ki smo ga mi Nemci prekinili 9. novembra 1918 ravno v onem trenutku, ko je bilo tik pred odločitvijo. To je vzrok, zakaj je bilo prvoga septembra 1939 potrebno začeti znova. Kar smo si leta 1918 hoteli prihraniti, moramo danes nadomestiti v dvojnem, trojnem obsegu. Ni nikakršnega umikanja, razen v tem primeru, da se nemški narod izloči iz življenja, ki je dostojno človeku in je pripravljen, da

Domobranski invalidi, žrtve junaškega boja za očetnjo, so dobili v Ljubljani svoj dom. Na sliki vidimo predsednika in generalnega inšpektorja slovenskega domobranstva generala Rupnika med domobranci-invalidi.

UVODNIK NA 2. STRANI!

O TRETJI VOJNI

Bivši predsednik Združenih držav Hoover je imel pred kratkim govor, v katerem je dejal, da bo med Anglijo, Ameriko in med Sovjeti neizogibno prišlo do vojne, če se te tri države na posvetu v San Franciscu ne bodo sporazumele.

Dosedanje priprave za to posvetovanje in spletke treh velikih držav druge proti drugi ne vzbujajo prav posebno veselih upov na kakršen koli sporazum.

Namestnik ameriškega zunanega ministra Grew je pred kratkim (ob sklenitvi pogodbe med Titom in Sovjeti) dejal:

»Če Sovjeti mislijo, da bodo še naprej lahko nadaljevali s to politično ofenzivo proti svojim zaveznikom, potem naj vedo, da imajo ameriške Združene države zadosti divizij, da bi vodile tudi tretjo svetovno vojno, če bo treba.«

Tito je v Beogradu ustanovil ožjo vojno vlado, v kateri so sami komunisti. Čemu vojna vlada, če se res bliža konec vojne in je »osvojen« vse bivše Jugoslavije blizu? Kaj, če ne pomeni ta vojna vlada le pripravo za nekaj, kar mora šele priti!

OZNANILO MOSKVE

Boljševiški vojni dopisnik Ivanov je nedavno poročal iz Bukarešte:

»Vsi Romuni še zmerom mislijo, da se ni zgodilo nič važnega s tem, ko smo prišli mi, in da bomo kmalu tudi odšli. Nadejajo se, da bomo nekaj ljudi sicer odpeljali s seboj, vsem drugim pa velikodušno pustili, da žive, kakor so živeli doslej, ako nam bodo kazali solzne oči in obupne obraze. Ne, moji dragi Romunčki, Moskva ne verjame niti vašim besedam, še manj pa vašim solzam. Za vas bo zadosti, ako boste smeli živeti ob Donavi. Besarabsko vprašanje in druga vprašanja bodo sedaj preprosta, toda po boljševiško rešena. Preveč zraka ob Donavi ste okužili. Glejte, da pridete čimprej v Sibirijo!«

Veselo oznanilo iz Moskve, posebno za tiste, ki še vedno ne verjamejo, da je res!

PRAVICA SEGA PO VRHOVIH

Pri zadnjih protitolovajskih čistilnih nastopih okrog Cerknega je bil zajet med drugimi tudi dr. Vito Kraigher, po vojaški stopnji titovski major, glavni državni tožilec pri SNOS-u, to je vrhovni tolovajski krivnik, odgovoren za vse »odbe«, pojbe, izgone in zaplembe, ki so jih NOV in POS delali od marca 1944, ko je bil Kraigher imenovan na to mesto.

S Kraigherjem je padel pravlec v roke eden poglavitnih organizatorjev OF in revolucije na naših tleh. Od leta 1941 do februarja 1944 je bil načelnik komunistične Varnostne obveščevalne službe (VOS) ter je v Kidričevo ženo Zdenko Armič, Marjeto (Ano) in učiteljico Lidijo Šentjuro-Jože pripravil samo v Ljubljani čez 50 umorov, med njimi umor dr. Natlačena, dr. L. Erlicha, A. Praprotnika, Iva Peršuba, Fortunata Majdiča i. dr. Kot bivši načelnik VOSA je tudi odgovoren za množične likvidacije na deželi spomladi in poleti 1942 ter za pokolje oktobra in novembra 1943 v Jelendolu in Mozlju.

Kakor vsi veliki zločinci je Kraigher osebno bojazljivec. Vedno se je tiščal v Beli Krajini pri »vladi«. Na Primorsko je šel to pot prvič, in sicer nadzorovat »sodno« delo pri narodno-osvobodilnih odborih.

Kaže pa prav iste značilnosti, kakor vse težje rdeče ribe: da bi rešil svojo kožo, je pripravljen žrtvovati kogar koli. O kakem partijskem idealizmu, kakor ga komunisti zahtevajo od navadnih vojščakov, pri teh ljudeh ni sledu.

Kraigher je izrazil primer meščanskega razuma, ki je šel v komunizem iz navaličnosti in razvajenosti. Škoro vsi njegovi bratranci, sinovi dr. Alojza Kraigherja, komunističnega kandidata pri volitvah 1938, so pri tolovajih: Uroš, Dušan, Seržij, Boris — ki je bil do jeseni 1944. politkomisar glavnega štaba NOV in POS itd. V revoluciji in klanju so ti mestni pokvarjenci iskali le novih dražil in novih pu-stolovščin, zakaj vanjo jih kaj drugega ni moglo gnati.

Usoda pošasi, pa dosledno žene pravici v roke vse krivce slovenskega gorja v letih 1941-1945. Vito Kraigher je med njimi eden poglavitnih, nič manjši od Kardelja, Baeherja, Kidriča in drugih.

UGANKE

»Danes biti za Tita se za Italijana pravi biti dober Italijan, za Slovenca biti dober Slovenec.« (Il nostro avvenire 7. marca 1945).

»Zahtevati, da pride Trst pod Titovo Jugoslavijo, se pravi, boriti se za Italijanstvo Trst«. (Isti vir 5. decembra 1944).

»Mi smo proti Rupniku in domobranec, ker smo Slovenci...«

»Mi smo za OF in partizane, ker so Slovenci...«

»Mi smo proti Mihajloviču, ker je za Jugoslavijo.«

»Mi smo za Tita, ker je za Jugoslavijo...« (Isti vir 5. dec. 1944).

(Mi — to so »primorski Italijani, privrženci gibanja za novo Jugoslavijo...« Veliko nagrado tistemu, ki bi nam razložil, kaj pomenijo te »demokracično-nacionalne« uganke, ki jih OF »gibanje za svobodo slovenskega naroda« objavlja v svojem italijanskem glasilu. Ali laže OF ali lažeje njeni »italijanski privrženci!«

IGRA ZA BALKAN

Na shodu angleške delavske stranke v Londonu decembra lanskega leta je njen predsednik Bevin, minister za delo v Churchillovi vladi, strankinim tovarišem dejal: »Naj vam bo všeč ali ne: Anglija ne more odstopiti postojank v Sredozemskem morju.« To so bile besede angleškega imperija — ne samo Bevinove. Gibraltar, Suez in Dardanele so ključni »Sredozemlja, ki morajo ostati v angleških rokah ali vsaj pod izključnim angleškim nadzorom — to je osnovno pravilo angleške politike. Ta se ne spreminja niti za trohico, pa naj ima državno krmilo v rokah katera koli vlada, ter se ne ozira na trenutni politični položaj v Evropi ali po vsem svetu.

Preteklost »bolehnega moža ob Bosporju« to v celoti potrjuje. Turčija je Dardanele mogla držati, ker je tako hotela politika angleškega imperija: Rusija naj bi pod nobenim pogojem ne postala vladarica nad to morsko ožino.

Se preden je Bevin govoril, je nastopilo zanimivo dejstvo, da je Anglija na grških tleh šla v vojno proti Kominterni in Sovjetiji, oziroma proti moskovskim veljakom v Grčiji, ki so bili zbrani v komunistični organizaciji EAMA.

Medtem ko je EAM o sebi trdil, da je edini pravi zastopnik prave demokracije, je Churchill pristalše EAMA imenoval nasilnike in krute razbojnike. Da pa ni ostalo samo pri teh oznakah, so komunisti v Grčiji kmalu krvavo občutili.

Ko je jaltška konferenca še trajala, je Anglija boj proti Kominterni v Grčiji zmagovito zaključila. Zato so Churchill, ki se je na poti domov ustavil v Atenah, imenovali za častnega atenskega meščana (potem ko so mu o božiču komunisti v Atenah trikrat zaman stregli po življenju), nakar je v veselju nad mirom v grški prestolnici navdušeno izjavil, da čuti v duši brezmejno ljubezen do Grčije.

23. februarja je Turčija Nemčiji napovedala vojno. To je prišlo po angleški pobudi, ki pa ni merila toliko na boj proti Nemčiji — saj ga Turčija dejansko ne vodi — kakor proti napadajinim Sovjetom. Velika Britanija hoče Dardanele zavarovati pred sleherno nevarnostjo. Sovjetska

zveza je namreč v tej vojni Angliji dokazala, da brezobzirno zasleduje svoj cilj, cilj boljševiške svetovne revolucije, da hoče torej razkosati tudi angleški imperij.

Dan po vojni napovedi — 24. februarja letos — se je turško odposlanstvo odpravilo v London, da bi tamkaj imelo »gospodarske razgovore«. Jasno je, da je tu šlo samo za Dardanele. To nam potrjuje tudi vedenje Sovjetov, ki jih je angleško ravnanje razkašilo. Zato so odpovedali pogodbo s Turčijo. S tem so odgovorili na angleško potezo ter hkrati jeli groziti.

Cesar se Stalin na Balkanu ne more ali noče sam lotiti, to skuša doseči po Titu, ki je Sovjetski zvezi zasedbo dalmatinskih otokov pripravil pot k Jadganu in k Sredozemskemu morju.

To ve Velika Britanija prav dobro. Zato je poslala vrhovnega poveljnika sredozemskih sil maršala Alexandra v Beograd, da bi tam polizvedel, kako kanijo Sovjeti odgovoriti na angleški korak v turškem vprašanju. Poleg tega potrebuje Anglija jasan dokaz, da je Tito komunist in da so njegovi načrti taki in taki.

27. februarja je bil maršal Alexander v Beogradu pri slovesni obilnici Rdeče armade ter sam videl komunistične manifestacije za Sovjetijo in za Stalina. Hkrati pa je mogel na lastna ušesa slišati klice: »Dol z demokracijo! Dol z zahodnimi demokraciji!«

Anglija je takoj odgovorila tako, da je Grčijo spremenila v trdno oporišče, ki ji bo služilo za obrambo Dardanel ter kot izhodišče vojaških nastopov proti Titu, do katerih bo nekega lepega dne moralo priti. Ze 28. februarja je londonski radio objavil, da so čete grške vlade zasedle vsa tista področja, ki so bila dotlej v rokah pristavev ELASA. Ta ozemlja bodo upravljala oblastva pod nadzorstvom grške vlade. V Atene je dospelo vojaško odposlanstvo angleške vlade. V njem so vsčaki, ki jih bodo kot svetovalce dodeljali grški vojski. Kmalu bodo tudi odprli vojaško akademijo za grške častnike.

Iz-tega jasno sledi, da Velika Britanija organizira grško vojsko za bodoče nastope na Balkanu — za nastope, ki bodo gotovo naperjeni proti tamkajšnjim moskovskim ag. atom in veljakom.

živi v vsej bodočnosti življenje, katerega bi se morala sramovati celo najprimitivnejša afriška plemena.

Če je torej možko in nemško, biti kot vodja velikega in hrabrega naroda odvisen sam od sebe, vztrajati v tej vojni in nuditi v zaupanju na lastno moč in na božjo pomoč močnejšemu sovražniku čeló, boriti se z njim, namesto kapitulirati pred njim, tedaj je to istotako možko in nemško, kakor slediti kot narod takemu vodju, brez pogojev, zvesto, brez izbegavanja in omejitve, odganjanje od sebe vse občutke slabosti ali omahljivosti, zapupati v srečno zvezdo, ki stoji nad njim in nami vsemi, tudi če je le začasno nevidna, ker jo zakrivajo temni oblaki, biti v nesreči ne bojazljiv, temveč kljubovalen, zahrbtno prečevemu sovražniku nikoli pokazati omahljivosti ali lopovskega naziranja, namesto pričakovanih belih zastav predaje vihrti stare zastavo s kljukastim kri-

žem, obnavljati prisego, ki smo jo podali v srečnih in varnih časih miru, zahvaljevati se Bogu, da nam je dal za ta tako strašen in velik čas resničnega vodjo, čutili podve in ponoči dolžnosti iz najglobljih srčnih virov in sovražnemu svetu pokazati, da nas ranijo, ampak nas ne pobježjo, da nas udarjajo do krvi, ampak nas ne vržejo ob tla, da nas mučijo, ampak nas ne morejo ponižati.

Ali je kdo med Nemci, ki ne soglašajo s tem? Ali bi se naš narod po šestih letih vojne lahko tako ponižal, da bi pozabil na vso čast in dolžnosti ter v vrtincu trenutka svojo sveto pravico na veliko bodoče življenje prodal za skledo leče? Kdo se drzne to trditvi? Kdo misli tako izdajalsko o nas, da meni, da bi ravno sedaj, v zadnjem in odločujočem kolu te vojne postali nezvesti vsem idealom, ki smo jim prisegli in da bi odvrgli vse naše nade na lepšo bodočnost našega Reicha.

Stvari se razvijajo skrajno dosledno. V Beogradu naperjajo vse sile za boljševizacijo vsega Balkana, medtem ko Atene postajajo trdno angleško oporišče, ki naj ta načrt prekriža. Prav zaradi tega je šel Tito v Moskvo, kjer sta ga sprejela Stalin in Molotov.

Anglija ve, kaj to pomeni, zato pa tudi tako neprikrito in ostro odgovarja. Zamenjala je grško vlado: na mesto sicer zvestega ji generala Plastirasa je postavila admiral Vulgarosa. Pri tem pa je odkrito izjavila, da je prišlo do zamene po želji monarhistov. Londonski radio je dostavil, da je general Plastirasa odstopil, ker so ga monarhisti in desničarske stranke tako ostro napadle. »Monarhisti ga obtožujejo, da ni nastopil dovolj strogo proti ELASovcem. Desničarji pa mu očitajo, da ni hotel podvzeti ostvih ukrepov proti ELASovim pristavšem še potem, ko so bili ti že razoroženi.« List »Manchester Guardian« piše, da monarhisti želijo, da bi čimprej prišlo do svobodnih ljudskih volitev, ki naj odločajo o kraljevi vrnitvi, češ da je trenutni položaj zanje prav ugoden.

Tako stojimo pred precej nenavadno sliko, ki nam kaže zaveznisko razmerje med Anglijo in Sovjetijo v prav čudni luči: medtem ko se moskovski komunistični valpti z vsemi silami otepaajo monarhije, najavlja Anglija čisto javno vrnitev grškega kralja.

To angleško potezo se v Beogradu vzeli tako resno, da so takoj sklicali izredno sejo »antifakišističnega sveta erbske pokrajine« v okviru titovske federativne Jugoslavije, ki naj v vsej naglici izbere komunistično vlado »federativne Srbije«. Vlado vodi znani komunist in višji partijski funkcionar jugoslovanske komunistične stranke dr. Blagoje Neškovič.

To se je zgodilo, medtem ko je bil Tito še v Moskvi, tako da ni prav nobenega dvoma več, da je tudi do tega prišlo po Stalinovem povelju.

Stvari se razvijajo bolj naglo, kakor bi človek pričakoval. Anglija in Sovjetija se na Balkanu že vojskujejo. Vojna je za sedaj še politična ter prikrita, a ne bo mogla dolgo ostati na diplomatskih tleh. (Dr. Marković v »Adria Zeitung«)

Vojna se približuje svojemu koncu. Blaznost, katero so sovražnikove sile prinesle nad človeštvo, je že prekorajčila svoj višek. Ona zapušča v vsem svetu le občutek sramu in gnusa. Perverzna koalicija med plutokracijo in boljševizmom je v razpadu. Še enkrat drve armade sovražnikovih sil proti našim obrambnim bojščem. Za njimi pa koraka kot priganjalec mednarodno judovstvo, ki noče miru, dokler ni doseglo svojega peklenskega načrta — uničenja sveta. Toda vse bo zaman. Bog bo Luciferja, kakor že tolikokrat, zapodil zopet v temoto, odkoder je prišel, četudi stoji pred vrati. Njegovo orodje pri tem bo mož resnično stoletne veličine, ki ima brezprimerno hrabrost in vztrajnost.

Nemčija bo po tej vojni v nekaj letih vzcvetela, kakor še nikdar doslej! Njene razrušene pokrajine in dečele bodo dobile nova, lepša mesta in vasi, v katerih

Dalje na 2. strani.

Demokrat ali morilec?

15. januarja 1945 je »Slovenski dom« objavil v fotografskem posnetku pismo, namenjeno novemu vrhovnemu poveljniku rdečih tolp na Slovenskem tovarišu Matiju — Francu Rozmanu. Pismo je vsebovalo navodila Komunistične partije, pa katerih se mora novi poveljnik »narodno osvobodilne vojske« pri svojem delu ravnati. O boju proti »okupatorju«, ki naj bi po zatrtjevanju ofarske agitacije bil edina in sveta naloga »osvobodilnih« tolp, ni v teh navodilih bilo ne duha ne sluha, pač pa so glede nasprotnikov komunizma in revolucije odločno zapovedovala:

»Ne oklevajte in ne popuščajte! Tiste, ki se bodo uporno borili, postreljajte. Duhovne vse postreljajte. Prav tako oficirje, intelektualce itd. ter zlasti tudi kulake (kmete, op. pls.) in kulaške (kmečke, op. pls.) sinove.«

Pod to brezobzirno zapovedjo, ki ji v zgodovini naših političnih bojev ne poznamo niti oddaljene primere, je bil podpisal »Krištof«, s praviim imenom Edvard Kardelj, ki se je tedaj razkril kot vreden duh in gonilo rdeče morije med Slovenci. Padel je zastor izpred ene skrivnosti v komunistični revoluciji, namreč kdo to revolucijo iz ozadja vodi in združuje v svoji krvavi roki vse njene sile.

To Kardeljevo pismo je bilo pisano 1. oktobra 1942, torej tik pred umorom dr. Marka Natlačenca, čigar usoda pomeni prvo neposredno ostvareitev Kardeljeve morilske zapovedi. Zapisan je go borovniški vaški stražarji v podzemeljskem bunkerju rdečega glavega štaba v Peklu. Savojska vojska cenzura je njegovo objavo — tedaj so se med temi junaki in med OF začeli prvi medeni tedni — podrgel mescem zadrževala. S tem je storila Osvobodilni fronti precejšnjo uslugo, zakaj drugače bi bilo to odkritje udarilo na dan skoraj tik po zverinskem umoru dr. Marka Natlačenca in bi bilo ogorčenje slovenske javnosti nad »osvobodilnimi« morilci prignalo do nevarnega viška. Toda učinek tega razkrinkanja je bil še sredi januarja 1943 tolikšen, da je Izvršni odbor OF dal v »Slovenski poročevalci« slovesno izjavo, da je to pismo — z vsemi prejšnjimi in bodočimi takimi listinami — le potvorba izdajalske in petkolske reakcije, ter je za vsako podobno predrznost obljubil krivcem — strel.

Kardelj se je po tem odkritju še bolj »zakonspiriral« in izginil s prizorišča vse do septembrskega zmagoslavlja 1945, ko je s svojo dialektično modrostjo prišel na »zbor ljudskih poslancev« v Kočevju, kamor mu je bila pot dobro in vidno zaznamovana s krvjo žrtve, ki so začele po njegovi labiri, na njegovo znamenje in na njegovo zapoved padati v jeseni 1941.

Vse do tedaj so prvaki OF skrbno skrivali svoje obraze in svoja imena. Vedeli so, da ne morejo računati niti na majhen uspeh, kaj šele na zmago, če bi slovenska javnost izvedela, kdo se prav za prav skrivava za to krvavo kulturo. To javnost je bilo treba vleči s pripetevanjem, da so v vodstvu OF močne politične osebnosti, ki se morajo skrivati zaradi dejanske nevarnosti; da so v njej ljudje, ki zastopajo vse slovenske narodne zavodne skupine, ne pa neki mednarodni pustolovec kakor Baebler, meštanski postopaci in očetovi sinčki kakor Kridrič, publicistični spekulanti kakor Kardelj, ideološki in estetski glumači kakor Vidmar, načelni švigavci in slavnati možje telega, nam nacionalno nevarnega judovskega kapitala kakor Sernee.

Po tem odkritju, ki je kot enega poglavitnih ljudi v ozadju »osvobodilne« komedije razkrinkalo Kardelja, se je naša javnost začela spraševati, ali je mož zaupati ljudem, kakršni je on. Ali so to res nacionalni boreci? Ali jim gre res za osvoboditev, ne za revolucijo? Ali jim je res več narod kakor Partija? Ali ni v ozadju vsega vendarle komunizem? Ali jih pri pobljanju »izdajalcev« vodijo res zgolj nacionalni nagibi? Ali jim ne gre pri vsem le za diktaturo proletariata? Ali je Kardelj navzlic svojemu prejšnjemu delanju in pisanju res demokrat?

Mi smo na ta vprašanja že tedaj odgovorili kratko in jasno: »Ne nacionalisti, še manj demokrat, temveč morilec.«

To je bila resnica, ki je tedaj marsikdo ni maral verjeti. Na prvo odkritje o Kardeljevih krvavih rokah je zaradi gostežih se dogodkov leglo pozabljenje, toda resnica je ostala tista in taka, kakor je bila.

Kardelj je po zaslugi svoje dialektike, po zaslugi svojega brezobzirnega komunizma, zakrinkaneča »z najlepšimi demokratičnimi okraski, po zaslugi Tita, ki je za zahodni svet potreboval spretnih in cinčnih glumačev, šepal po lestvici rdeče slave više in više. Od glavnega govornika na kvečevski parlamentarni komediji, kjer je še skušal s njim tekmovali zavdičljivi in ljubosumni Kridrič, je izlezel v AVNOJ, nato v NKOJ in v nešteto drugih zagonetnih rdečih kratke. Ko so Sovjeti Tita ostofili za okupatorja Srbije in so se začele oči sveta nezaupeljivo in predreje upirati v njegove krvave, s srpom in kladivom oborožene roke, je »maršale, ki ni mogel za svojo politično desno roko dobiti nobenega Srba ali Hrvatca, poklical v Beograd Kardelja. Potreboval je režiserja, ki bi rdeči Titovini znal dati demokratično podobo, zakaj obliščeno na zahodu, pred katerim mora zdaj Tito plezati po vrvi, dobro ve, kaj pomeni beseda »revolucija«, le se pred njo prekrizja. Imponira pa mu n. pr. izraz »aktivizacija« osvobodilnih množic. Tega občinstva je strah pred komunizmom, rado pa sliši o sprehaanju ljudskih mas na napredne družbene pozicije. Ne mara slišati o diktaturi proletariata, simpatizira pa mu je »neizprosen boji proti fašizmu v vseh oblikah.«

In tako je Kardelj postal uradni in uradno plačani demokrat Titove rdeče diktature — za stepljenje demokratičnih držav. Svoji pisani podtalni življenjski poti je zdaj dodal še kariero ofitelnega

Schriftfeller — urednik: Mirko Javornik — Hrusošaber — Izdajatelj: Joža Kroselj — Fürsorge: Ljudska tiskarna — za Ljudsko tiskarno: Joža Kramarčič — Uredništvo: prava in tiskarna: Ljubljana, Konjarjeva 6. Telefon 23-61 do 23-65 — Rokopisov ne vračamo — Mesečna naročnina 8 lir.

Naš tedenski vojni pregled:

Velenapadi na vseh treh glavnih bojiščih

Boji na evropskih bojiščih so se zadnji teden ne samo stopnjevali v svoji silovitosti, marveč so se prenesli tudi na ona področja, kjer so bili prej domalega v zastoju, krajšem ali pa celo vtedenskem. Medtem ko se je odigrala prejšnji teden premikalna vojna na zahodu v glavnem skoraj samo na severnem odseku, med Nizozemsko, spodnjo Wesero in gorovjem Harz, na vzhodnem bojišču pa le na južnem odseku, okoli Dunaja, so se ob koncu prejšnjega in v začetku tega tedna boji z nič manjšo silovitostjo razplameli tudi na srednjem in južnem odseku zahodnega bojišča, poleg tega pa je do novih velenapadov prišlo na zahodu, ob Odri, medtem ko se je nadaljevala v prejšnjem tednu začeta velenofenziva tudi na italijanskem bojišču.

Skratka, sedanjí teden se je začel in tudi ves potekel v znamenju splošnega velenapada na Nemčijo z vseh strani: z zahoda, kjer so se številne nove in sveže angloameriške divizije razvlele daleč čez sev. nemško nižino, ali se s svojimi oklepniškimi kilni preinile skozi ozke doline ob Harzu, v Turingiji in na Würtemberskem proti vzhodu, oziroma proti jugovzhodu; z vzhoda, kjer bi sovjetske trupe, ki so vdrle v dunajsko kotlino, oziroma tiste, ki se s svojih mostišč ob Odri zaganjajo proti zahodu, očitno rade tekmovala z zahodnimi zavezniki divizijami, a jim spriče odločneje nemške obrambe to kar ne uspeti; ter slednjič z juga, zlasti s postojank med Jadranskim morjem in Bologno, da bi angleška in najemniška vojska po zlomu trdotvar, nega nemškega odpora na tem bojišču prodrla naprej v Padovo nižino ter tako tudi s te strani uralnila svoj napadalni načrt.

A v zvezi s tem, da angloameriške in sovjetske vojske hkratu izvajajo najhujši pritiski z vseh strani na nemške obrambne postojanke, in kljub temu, da so v zadnjih treh tednih, zlasti one na zahodu, zasedle nemajhna področja, pa bi bilo vendar napadno govoriti povsod in na vseh bojiščih o kakšni pravi, res povezani bojni črti, za katero bi bilo na zavezniki strani že vse očiščeno. Prej bi lahko rekli, da takšne, med seboj povezane bojne črte sploh nikjer na sedanjih bojiščih ni, razen morda ob Odri, Neisli in gornji Sleziji, ter v neki meri še na italijanskem bojišču, vsaj na njegovem vzhodnem odseku, med Jadranom in Bologno. Razen na omenjenih dveh bojiščih se povsod odigravajo tipični premikalni boji, katerih področja se zatakajo z obeh strani drugo v drugo ko zobje na koleših — boji, ki jih je nemško vojsko vodstvo prej dovolilo na zahodu, ker mu nudijo tam več možnosti za dosego tistega cilja, ki se Nemčija zanj v teh kritičnih časih s tolikšno vztrajnostjo bori.

Na vzhodu takšne premikalna vojna, ki bi jo bilo mož primerjati z obsejnimi vojaškimi nastopi na zahodu, nemško vrhovno poveljstvo ni dovolilo vse doslej — če izvzamemo razmeroma majhne boljševiške vdore v dunajsko kotlino — in bo, kakor kaže, tudi v bodoče storilo vse, da boljševiške tolpe zasedejo in izpropano čim manj nemškega ozemlja in vsako pridobitve ozemlja plačajo s čim večjimi žrtvami. Samo tako je treba razumeti tudi zadnje Führerjevo povelje nemškim vojakom na vzhodu, povelje, ki je v njem med drugim poudaril, da »Nemčija ne bo nikoli ruska.«

Napačno bi bilo tudi misliti, da je nemški odpor najhujši na konicah angloameriških tankovskih kilnov, oziroma ob sili s sprednjimi zavezniki oddelki. Zdi se, da je celo narobe res, namreč da angloameriškim četam delajo vprav tišni nemški oddelki, ki so ostali daleč v zaledju, več preglavic, kakor pa oni, ki nastopajo na konicah vdrnih osti in se morajo boriti z najsprednejšimi nasprotnikovimi silami. Vloga nemških oddelkov v sovražnikovem zaledju je v tej bitki za čas morda mnogo pomembnejša, ali vsaj tako pomembna, kakor vloga drugih obrambnih posadk.

političnega sleparja in zaspa belgrajsko »Borbo« in Titov radio s sestavki in govori, ki so polni demokratičnih načel o vseh vprašanjih Titovine. Da bi natresel Tito Angležem in Amerikancem glede svoje demokracije še več peska v oči, je tega v Moskvi in Kočevskem Rogu izsolanega »demokrata« postavil še za podpredsednika svoje vlade ter za ministra, ki naj pripravi v vsej Titovini »demokratične« volitve po vzgledu volitev v slovenskih »republikah«, to je z »demokratičnim« javnim glasovanjem, »demokratično« edino Hsto OF in »demokratičnim« strojnecami.

Mirskoga bi ta veličastna kariera komunistskega demokrata utegnila zaslepit. Morda je zasleplila angleške maršale ali ameriške UNRRovec, ki se niso zavedali, ako so Kardelja v Beogradu pozdravljali, da stiskajo roko ne kakemu demokratu, temveč enemu največjih morilcev v današnji Evropi. Kajti za nas Slovence, ki smo zaradi Kardelja in njegovih bolehnih težejih toliko trpeli, je Kardelj samo morilec, odgovoren prav tako za prvo brezimno žrtve, ki je padla pod strel OF na ljubljanskih cestah v poznem poletju 1941, kakor za tistih 800 nedolžnih, ki so jih v oktobrskih in novembrskih nočeh 1943 kralji v Jelendolu in Mozlju ter jih še na pol žive in z želez svezane metali v jamo. Odgovoren je za to in za vse, kar je vmes: za umore v Ljubljani, za množične likvidacije na deželi, za poboje nezanesljivih v tolovajskih vrstah, za Krimsko jamo, za mokriška brezna, za Brezovo reber, za desetine drugih morilšč...

Dokazi? Edvard Kardelj je bil 1941, 1942 ter 1943 prvi in dejanski voditelj Varnostne obveščevalne službe OF (VOS). To je neizpodbitno dokazano iz listin, zaplenjenih pred kratkim v osrednjem arhivu KPS v Ljubljani. V njem so se našla poročila, ki jih je voditeljica te morilske tolpe v Ljub-

V splošnem pa bojem na vseh bojiščih tudi ta teden daje svoj pečat vztrajen nemški odpor in nič manjša volja od njega, kakor prej. Razmeroma prostrana ozemlja, ki so se s njih namški boreli morali umakniti zgolj zaradi ogromne nasprotnikove premoči v vojaštvu in bojnih sredstvih, so prepustili sovražniku šele potem, ko so mu zadali občutne izgube, zaradi česar je bil vedno znova prišljen izpolnitelj nastala vrzeli v svojih vrstah. Neizpodbitno pa je tudi dejstvo, da celo Angloamerikanci sami — vzile navidezno nesmiselnosti — računalo s tem, da bodo morali poslati na evropska bojišča še marsikakšno novo in spoštito divizijo, preden se jim bo posređilo doseči svoj končni cilj v tej krvavi igri volesil.

Boji na vsem zahodnem bojišču, od severnega konca Nizozemske pa ob vsem velikem loku, ki je na skrajnem vzhodnem koncu presekal Labo in zavil mimo zahodnih obronkov Češkega rudogorja nazaj mimo Nürnberga na zgornji Ren ob Searwarzwaldu, so bili ta teden za obe strani velikopotezni in prav zato tudi izredno zagriženi in krvavi. Teško je reči, kje je bilo glavno težišče bojev v tem tednu, zakaj bitka je divjala povsod z nespremenjeno, da celo stopnjevano silovitostjo na vseh odsekih, čeprav so zavezniki divizije dosegle najgloblje vdore na sredini, kjer bi s svojimi kilni prako Leisliga in srednje Labe očitno rade presecale Nemčijo na dvoje ter tako razcepile namško obrambno silo.

Zavezniki prodirajo v ardnjo in severno Nizozemsko se je nadaljevalo. Napadalec je z vzhodne strani dosegal čisto, ki veže Amsterdamski, Rotterdam. Po padcu večjih mest, kakor Arnhem, Deventra in Meppala se je približal vzhodni obali Zelderskega jezera, na severu pa vdril v Groningen, odkoder prodira zdaj proti morju, da bi tako preprečil umik nemškim silam, ki se še branijo na nizozemskih tleh. Na področju med Emso in Wesero je vrgel v boj nove divizije, da bi izsilili padee Bremana. Zavezniki sile, ki prodirajo v smeri proti Hamburgu, so zapletene v hude boje v bližini Ulzena in na severozahodnem robu Lüneburške ravnine. Na odseku med Wittvenbergom in Magdeburgom ob Labi je sovražnik sicer prekorčal na nekaj mestih reko, vendar mu vsaj do srede tega tedna ni uspelo izsiliti kakšnih globljih vdorov v smeri proti Berlinu. Kaže, da je tu, naletel na dokaj hujšo obrambo, kakor drugod. Isto velja za odsek med Magdeburgom in Dessauom. Proti slednjemu prodirajo zavezniki oddelki v smeri od jugozahoda, kjer se je pri Halleu ena sovražna ost odcepila ter skuša izsiliti prodor severno od Leisliga proti Muldi, naletela pa ja tudi na hud nemški odpor. Trenutno se je začel tudi napad na Leipzig sam. Nemci, so v prvi polovici tega tedna izvedli precej močnih protinapadov zlasti na tistih odsekih, odkoder je vsaj poredno ogrožen Berlin. Tisti kiln, ki so ga Amerikanci zabilili na srednjem odseku preko Erfurta, Weimara in Jene, se je prebil čez gornjo Muldo in vdril v Chemnitz, odkoder pa so nemške čete v začetku ted-

na nadaljevanje s 1. strani.

bodo prebivalci srečni ljudje. Vsa Evropa bo udeležena pri tem vzponu. Zopet bomo prijatelji z vsemi narodi, ki so dobre volje, z njimi homo zacelili rane, ki kvarijo plemenito obličje našega kontinenta. Na bogatih žitnih poljih bo rasel vsakdanji kruh in tešil lakoto milijonov, ki danes trpe in gladujejo. Dovolj bo dela in iz dela bo izvirala iz njenih najbolj globokih izvirov človeška sreča in moč za vse. Tega sveta ne bo vladalo podzemlje, temveč red, mir in blagostanje. To je bil vedno naš cilj in je še danes. Če pa prodro sovražnikove sile s svojo voljo, potem se bo potopilo človeštvo v morju krvi in solz.

Vimo mi naše cilje, potem bomo v Nemčiji leta 1933, začeto socialno obnovo, ki je bila leta 1939, nenadno prekinjena, zopet obnovili in nadaljevali s še večjimi silami. Temu delu obnove se bodo pridružil drugi narodi, ne da bi jih mi silili, temveč popolnoma prostovoljno, ker ni nobenega drugega izhoda iz svetovne krize. Kdo drugi pa nam da lahko smer, če ne Führer! Njegovo delo je delo reda. Njegovi sovražniki mu lahko postavijo nasproti le peklensko delo anarhije in uničenja človeštva in narodov.

Če bi ne živel Adolf Hitler, bi v Nemčiji odločala vlada, slična vladam na Finskem, v Bolgariji in Romuniji, ter bi bila Nemčija že davno plen boljševizma.

sploh! Angležem je treba dokazati, da ne pohijamo zato, ker so njihovi, ampak ker so okupatorski. Zato ne bi bilo slabo likvidirati Novaka in še koga njihove vodilne bande (ev. Mač). Takoj nato pripravite komunikve v gornjem smislu. — Toda masovna likvidacija — razen na part. terenu — pa pride v poštev šele potem, ko je pripravljen politični teren. In to naloga ima izvršiti zlasti »Poroč.« — O vsem se bomo skupno pogovorili in pretrali celoto. — Priručne pozdrave! — Krištof.

»Draga Marjeta! — 2. 8. 1942. — Imamo torej pred seboj kak mesec odločilne borbe z belo gardo. Pripravite se torej na najintenzivnejši boj proti beli gardi. Ta boj mora sedaj postati centralno vprašanje naše politike. — Vzemite stvar resno v roke. Stari nas opozarja, da naj ne likvidiramo preveč, da ne bi ustvarili situacije, ko se nas bo ljudstvo balo, namesto da bi bilo povezano z nami. Tega se tudi vi zavedajte in spustite varnostne akcije šele tedaj, ko je opravljena vsa politična priprava. — V zadnjem času je vse to glavno vprašanje, ki ga imamo pred seboj. S tovarškim pozdravom! Krištof.«

»Draga Marjeta! — 9. X. 1942. — Zadnjič si me vprašala radi Natlačenca. Razume se, da se strinjamo. Bilo bi naravnost silajno. Ali pa kdor koli podobno. — Priručne pozdrave — Krištof. — P. S. Poskusite v začetku likvidirati vsaj 2-3 bega zaščitnike, da bodo ostali do bili strah.«

»Draga Marjeta! — 23. VI. 1942. — Glede likvidacije mihajlovičevstva pa nimam prav. Mislim, da je ves razvoj sedaj ravno potrdil, da je bilo prav. — Prepričan sem pa, da bo nemara že v bližnjih dneh položaj spremenjen, zato imajte vedno na muhi nekaj vodilnih tčev, da bi jih potem o primerni priliki lahko potolkli. — Glede likvidacij: omejite se

na sovražnika potisnile spal nazaj. Južno od Zschoppau-a, ki leži jugovzhodno od Chemnitza, so nemške čete na hribovitem sudeškem svetu sovražnika zadržale. Južno od Gera so močno sovražne sile vdrle v pokrajino Vogt, kjer se trenutno najhujši boji med Zwickau-om in Hofom.

Na južnem odseku zahodnega bojišča so bili zadnje čase hujši boji na področju Beyreutha, v mestu Nürnbergu, na hribovitih tleh vzhodno od Heilbronna in na severozahodnem robu Schwarzwalda vzhodno od Strassburga ter pri Frudenstadt v zahodni Würtemberski. V Porurju pa je bilo težišče bojev med Hagrenom in Ludenscheidom, na katerega so zavezniki sile pritiskale tako s severa kakor z juga od reke Sieg ter po hudih bojih s težavo presecale obrambni obroč med Ruhro, Renom in Siego. Boji so tu zdaj prenehali.

Na vzhodnem bojišču je bil ta teden glavni dogodek sovjetska velenofenziva ob Odri na obeh straneh Küstrina in Frankfurta in zahodno od Neisse med Kottbusom in Görlitzom. A sprememb polni boji so v nasprotju z dogodki na zahodu, kjer sovražnik v zvezi s številnim nemškim protinapadom nadaljuje s svojim prodiranjem na vseh odsekih, prinesel le skromno spremembo položaja. Za ta svoj velenapad so Sovjeti v naglici pritegnili še sile, ki jih po zadnjih nastopih na severnem krilu vzhodnega bojišča, zlasti na Pomorjanskem in v zahodni Prusiji ne potrebujejo več, vendar tudi s to svojo okrepitvijo niso dosegli kakšnega globljega vdora na ozemlje zahodno od Odre, hodilji v smeri proti Berlinu, ali pa proti Stettinu. Južno od Frankfurta in pri Seelovu ter Wriezny ob zahodnem robu Odrinega usada so Nemci boljševiške vdore zadržali. Boji se na tem odseku odigravajo na kakih 100 kilometrov dolgi črti, ki je podaljšuje odsek ob Neisli in zahodni obronki čeških gora v gornji Sleziji.

Medtem ko je na odseku med Neislo in kraji južno od Ratiborja ves teden ni bilo kakšnih večjih sovjetskih poskusov vdora v Moravsko dolino, so se na skrajnem severnem odseku vzhodnega bojišča, tako v ravnini ob spodnji Viali, pri vzhodu na polotoku Halo, v Samlandiji severovzhodno od Pillau-a in v Kurlandiji na Letonskem odgravalji arditji spopadi, v katerih nemška obrambna sila se ni popustila in se je zlasti izkazala v

Ce svet torej le še živi, ne le naš, temveč tudi še ostali, komu drugemu se mora zahvaliti, če ne Führer! Danes ga moramo zmerjati in preganjati v svojem nizkem sovražstvu, toda svet bo to svoje današnje stališče nekoč izpremenil, ali moral grozko obžalovati. On je jedro odpora proti svetovnemu polomu.

Ce dapes nemški narod še diha, če leži pred njim up na zmago, če obstaja še pot za smrtno resne nevarnosti, tedaj se moramo za to zahvaliti le niemu! On je vztrajnost sama. Nikoli ga nisem videl omahovati ali obupavati, nikoli ni postal slaboten ali utrujen! On bo šel ayoje pot do konca in tamkaj ga ne čaka polom njegovega naroda, temveč vno, srečen pričetek zlate dobe nemstva, ki nima primere.

Poslušajte, Nemci! Na tega moža zro danes že v vseh deželah sveta milijoni ljudi, še sicer dvomeč in vprašujoč, ali ve izhod iz te velike nesreče, ki je zadel svet. On bo narodom pokazal pot. Mi ne bomo omahovali in se ne umakemo, mi ga ne bomo pustili nikoli na cedilu, tudi ne v uri, ki bi bila najbolj nevarna in ki bi nam jemala sapo.

Ta nesreča nas je napravila zrele; toda ne brezznačajne. Nemčija je še vedno dežela vzostobe. Ona naj slavi v nevarnosti najlepše zmagoslavlje. Nikoli ne bo mogla prečati zgodovina, da je v tem času narod zapustil svojega vodjo ali da je vodja zapustil svojega narod. To pa je zmaga.

na najhujše primere in na belogardišče, za katere naj velja isto. Za protitalce naj poskrbe zunaj. Likvidirajte pa v rundah. To je niz likvidacij druga za drugo, potem pa napravite malotrajnejšo pavzo in počakajte najugodnejše političnega momenta. To zadnje imejte vedno pred očmi. Vselej pošlite najugodnejši moment in se ne smete voditi od razlogov tehnične možnosti. — Pozdravi — Krištof...«

In tako dalje. Noben strel na nedolžne ni padel brez Kardeljeve zapovedi, nobena kaplja krvi se ni prelila brez njegove vednosti in brez njegovega premisleka. »Na učite se streljati in zastrupljati!... Kolje se vse, kar pride pod nož... Streljajte v rundah!... Streljajte, kjer ga dobitte...« to so gesla, s katerimi je Kardelj uvajal svojo demokracijo...

Nas ne zanima, kaj je to temno figuro gnalo na tako krvavo pot, ali je to bila zločunska dedna obremenjenost ali zavestna vnanost v kak idejo. Za nas on ni ne ideolog, ne podpredsednik Titove vlade, ne »genialni tovarš«, marveč klavec Slovencev. Zgodovina politike pozna dosti krvavih obračunavanj, pozna pa malo političnih ljudi in prvakov v prevarnih gibanjih, ki bi bili v moriji tisočev pri vsakem primeru sami neposredno udeleženi. Med tistimi redkimi krvavimi postavami v zgodovini Evrope stoji Kardelj, ta šepavi zlodej slovenskega komunizma, v prvi vrsti.

Kardelj bo morda še kaj časa pisal štanke in imel govore o demokraciji. Šel je v Moskvo, morda pojde v San Francisco, v Rim ali Čungking. Lahko, da ga bodo slavili kot oznanjevalca demokracije sibirski Samojedi, Zamoreci ali cowboys iz Texasa. Za nas pa bo ostal tisto, kar je in kar je bil — morilec.

In mi ga bomo samo kot morilca tudi sodili, ko bo prišel čas. Ta čas ni daleč in Kardeljeva krivda že že dokazana!

„Odpri oči“
je naslov brošuri, ki jo je napisal širši javnosti znani publicist in protikomunistični govornik Bavdek Boris. V njej razkriva načrte »izvoljenega« ljudstva, ki razkrajja človeštvo s pomočjo mednarod. komunizma. — Založba »Luč«. Cena 10 lir.

Kurlandiji, kjer Sovjeti že toliko časa brez vojškega uspeha napadajo z veliko premočjo.

Na južnem odseku vzhodnega bojišča so se nadaljevali hudi boji povsod, zlasti pa zahodno od Dunaja, kjer so boljševiki zavzeli St. Pölten, dalje pri Kornneburgu in na Moravskem polju, kjer skuša sovražnik od jugovzhoda prodreti v okolice Brna s svojih mostišč, ki jih je naredil na več krajih ob Moravi, zlasti ob njenem spodnjem toku in pri Hodoninu. Dunaj sam je že konec prejšnjega tedna padel v boljševiške roke po ogorčenih pouličnih bojih, zaradi katerih je mesto zdaj temeljito razdejano. Jugovhodno od Mürzschlaga je nemška obramba zožila sovražnikov vdr pri Fürstenfeldu kakih 50 km vzhodno od Gradca pa znova odbila boljševiške napade.

Na bojišču med Dravo in Muro so Sovjeti tudi vztrajali številne napade, ki so bili sicer bolj krajevne značaja, v zvezi temu pa nemalo siloviti, saj so posamezne vojske na tem odseku, kakor pravi nemško vojno poročilo, večkrat menjavale svojega gospodarja, sledujoči pa ostale v nemških rokah.

* O bojih v gornji Italiji pa pravijo poročila da so stopili v odločilni stadij. Tam so zavezniki pogrnali v boj velike trupe vojaštva ter skušajo z ogromno premočjo tudi v bojnih sredstvih razbiti nemško obrambno črto na vseh treh odsekih, na vzhodnem med Jadranom in Bologno, na srednjem pri Verzato (jugovzhodno od Bologne) in tudi ob Ligurski obali. Na vzhodu so do trenutka, ko to poročamo, prodrele nekaj kilometrov naprej proti severu, prekorčale rečico Santarno in Sillaro ter trenutno izvajajo najhujši pritisk severno od Argenta. Na srednjem odseku so ameriški napadi zastali v križnem ognju jugovzhodno od Bologne ob cesti, ki drži tja od Pistoje. Hud pritisk so zadnje dni čuti tudi na zahodnem odseku, severno od Carrare v goratem svetu, ki brani dostop za hrbet Spezieje. Silovita bitka na vsem italijanskem bojišču, ki traja že od prejšnjega torka in se je začela z močnim topniškim ognjem, kaže, da se je zavezniki vrhovno poveljstvo odločilo za vsako čeno in v vsem razpoložljivim sredstvih onajati nemško obrambo in izsiliti globlje vdore v Padovo nižino. Tako je bilo ta teden tudi italijansko bojišče v znamenju velenobor in spriče tolikšne nasprotnikove premoči tudi v znamenju upravičenega pričakovanja večjih njegovih uspehov, ki pa so izostali.

* Z Balkana so poročali ta teden o večjih spopadih v zahodnem Sremu, oziroma v severovzhodni Hrvaški, kjer nemške čete bilejeto ogorčen boj med spodnjo Dravo in spodnjo Savo z močnejšimi tolovajskimi skupinami, ki so vdrle na področje severozahodno od Džakovca. Prav tako je prišlo do več spopadov z njimi tudi v Hrvaškem primorju v goratem svetu med Gospićem in Ogulinom. V splošnem pa je položaj na Balkanu ostal bistveno neizpremenjen.

TEDEN V SVETU

Bivši ameriški predsednik Hoover je v nekem govoru poudaril, da bo kmalu prišlo do vojne med Združenimi državami, Anglijo in Sovjetijo, če se ne bodo v San Franciscu do kraja pobotali in zedinili. Prav tako tudi odkrito sodijo mnogi ameriški listi.

Kako malo si obetajo od posvetovanj za svetovno varnost v San Franciscu, priča že neki članek, ki ga je priobčil angleški list »Observer«. Pravi, da bodo lahko vsaj zadovoljni, če se bodo po razgovorih mednarodni odnosi vsaj nekoliko razjasnili.

Neka Francozinja, ki je zbežala iz Hamarsteina na Pomeranskem, je na cesti med Schneidemühlom in Arastädtem videla, kako so sovjetski vojniki kar na lepem ustrelili 20 ujetnikov francoske, angleške in ameriške narodnosti, ki so iskali rešitve pri prodirajočih Sovjetih.

Kardinal Segura, nadškof v Sevilli, je označil komunizem kot največje nevarnost za človeštvo. Delal je, da je grda agitacijska laž, češ da obstaja tudi neko katoliško komunistično gibanje. Komunizem je satanovo delo in mnogo hušje od svetopisemskih šib božjih, je zaključil.

Po Reuterjevem poročilu so nemški borec za svobodo napadli glavni stan 1. francoske armade v Alzaciji, pri čemer je poveljnik general Jean Laitre de Tassigny za las ušel smrti, pa je bilo ubitih in ranjenih mnogo častnikov v glavnem stanu.

Is Svico imamo vest, da so Sovjeti ustrelili poljskega generala Berlinga, prvega podpredsednika lublinskega odbora, ki je imel s komunisti in Sovjeti prav dobre zveze ter podpiral njihovo cilje. V zadnjem času pa je izbruhnil nov val boljševiškega nasilja. Načrtno trebijo vse častnike, o katerih je količkaj suma, da so člani Zymierskijeve domovinske armade. Zaprli so domala vse vojske in častnike 27. poljske divizije, ki so jo sestavili v Sovjetiji. V Lubartovu je taborišče, kjer pod stražnimi okoliščinami čaka okrog 6000 članov domovinske armade na strel v tilnik.

Associated Press pravi, da se v washingtonskih političnih krogih bojijo, da bi zaradi poljskega vprašanja utegnili priti med veselitimi do javnega preloma. V Londonu in Washingtonu sodijo, da so Sovjeti odgovorni, če pogajanja glede Poljske niso uspela. Moskva je namreč jaltski sklep tako razlagala, da naj se lublinska vlada samo razširi, ne pa reorganizira. Angličani in Amerikanci pa so ravno nasprotnega mnenja.

V Rimu štrijo komunisti med verniki letak s naslovom »Ali je Stalin proti cerkvi«, v katerem napadajo katoliško cerkev kot nazadnjaško, poudarjajo pa, da so vsi kremejski veljaki s Stalinom na vrhu člani pravoslavne cerkve. Slike kažejo Stalina v spremstvu visokih pravoslavnih ter anglikanskih odličnikov. Vatikansko uradno glasilo »Observer« Romano zahteva od oblasti, naj širjenje takih letakov preprepe.

V Londonu so silno ogorčeni nad novimi strahotami na Poljskem. Madridski list »Yas« poroča, da je izgubilo mnogo družin, ki imajo katerega svojca v anglo-ameriški armadi. Boljševiški agenti so jim dajali vprašalne pole. Če je kdo izjavil, da bi šel rad za svojem v Anglijo ali Ameriko, je takoj izgubil. Poslušanje angleških in ameriških radijskih postaj zelo strogo kaznujejo.

Catholic Herald pravi, da so boljševiki pretekli mesec spet odvekli v Sibirijo več kot 20.000 Poljakov, med katerimi je 2000 vojakov in častnikov poljske domovinske armade. Število ustreljenih Poljakov, ki so se izdajali za pristane londonske begunske vlade, gre že v tisoče.

Angleški ujetniki v nemških taboriščih, ki jim grozi sovjetska zasedba, so prosili, naj jih pravočasno odpeljejo v notranjost Nemčije, ker si ne želijo zavestniške svobode. Iz nekoga taborišča na Madžarskem, kjer je bilo 1200 poljskih častnikov, je 1000 odšlo na zahod.

Lublinski odbor se je lotil agrarne reforme tako, da je kratko malo razdelil vsa posestva v 50 hektarske površine. Ker so to napravili brez slehernega ozira in premisleka ter poljedelci nimajo ne delovnih moči ne setev niti gnojila, so obširna ozemlja ostala neobdelana.

Kakor poroča »jugoslovanska« agencija Tanjug, je posebno sodišče v Tirani obsodilo 17 oseb kot svoje zločince na smrt, tri na doživetno ječo, deset pa na 5-15 let robije.

Iz Rima poročajo, da je v Bariju zletela v zrak ladja s strelivom. O varokih nesreče ni nič znanega. 360 Italijanov je mrtvih, 700 pa ranjenih. Večina hiš v pristaniškem predelu se je sesedla. Nad 1000 družin je brez strehe.

Reuter pravi, da je novi ameriški predsednik Harry Truman prevzel silno teško nalogo. Moč stoji pred celo kopec perečih mednarodnih in domačih vprašanj, ki jih bo komaj obvladal. V diplomaciji ni doma in Churchillova pozna le površno, Stalina pa sploh ne.

Znameniti finski skladatelj Jean Sibelius umira od glada. 80 letni umetnik živi v bližini Helsinkija in je doslej prejel od države častno podporo, toda ta je zdaj zaradi silne dražnje tako neznanja, da si z njo ne more pomagati. Boljševiški oblastniki pa ne ukredujejo nič, da bi ga rešili stradanja.

Komunistični listi v Grčiji so že začeli napadati novo vlado admirala Patrassa Vulgarisa.

Sovjetska vlada vztraja, da morajo na konferenci v San Franciscu zastopati Poljsko samo člani lublinske poljske vlade. Vrhovno poveljstvo sovjetske armade v Romuniji je izdalo povelje, po katerem morajo vsi pripadniki romunske vojske na glede na čin pozdravljati slehernega vojaka Rdeče armade.

Taktični umik nemških čet iz okolice Sarajeva je dal komunistom možnost, da so vkorakali v prazen prostor, kar slavi kot posebno zmago. V Sremlu in ob utruju Drave so borbe spet oživele.

KARL MAUSER

BLISKAVICA

Zrak je trepetal od vročine in krave so leno polegale po senc. Smola se je cmarila po smukah, da je prijeten, omamljiv vonj tekla čez dolino, v kateri je Potokarjev Cena pasel soseskino živino. Zvenelo perčice nizkega grmovja je nlahavo viselo proti tlem in čakalo na nočno roso, ki bo vsaj za silo pogasila žejo drobnih žilic. Borne smreke in temni borovci so negibno strmeli v modri srebrni lok, ki je bil brez oblačka in se je svila kakor pravkar skaljeno železo. Roj drobnih mušic je v vrtočnem plenu žumel nad tihim studencem, ki se je plazil skozi gosti lopuh in se zvijal po razgrih kamnih do prijetne sence, kjer je začel posumevati kakor da je oživel. Poletela lenoba je slonela ob slehernem živem bitju in sladka trudnost je visela po vseh vejah kakor roj umirjenih čebel.

Cena je sedel pred krčmo in dremal. S klobukom, ki ga je pomaknil na oči, si je zavaroval pred soncem, ki je krivil preperelo skrile. Topla utrujenost mu je zlezla iz nog po vseh udih in zdaj bi ne stal, četudi bi mu krava ušla prav pod Storžič. Prav vesel je bil, da so se vse nagnetile v senco in da se je zdaj pa zdaj katera pomaknila in pozvonkala z zvoncec. Vsa dolina je bila kakor zatačan grad in nazaj zlekleni Storžič kakor okamenel stražar — velikani.

Cena je zdaj pa zdaj zaspano odprl oči, pogledal po živini, še bolj potegnil kraček nad oči in dremal naprej. Vonj po semarjnih smolji in zvenelih cvetkah mu je jemal poslednjo voljo in zdaj bi se vdal odnesti kamor koli, ne da bi zganil s prstom.

Še noga ga ni bolela kakor ga je ponavadi rada in, prav zlahka je brez palice bencal za živino. Zavito stopalo je položil čez palico in ga prepustil soncu, da mu je pregrevalo gleženj.

Ta noga! Kotala mu je sanje in zagrenila življenje v vas, odtrgala od fantevske družbe, s katero je vasačil in ga ločila od Maričke, za katero je prišel lazi Steblajev Tomaž, ki je imel gostilno v mestu. Saj je razumel, da ni več stari Cena — klobuka z gamsjim čopom ni del več na glavo — toda na dnu srca je upal, da mu bo Marička ostala in ga ljubila kljub pohabljeni nogi. Nista se kregala, tudi rekla mu ni nič, toda v besedah je bila klavna in ob nedeljah, ko je hrepenel po njeni družbi, je imela svoja pota. Kmalu so po vasi pričeli šepetati, da sta si na roko s Tomažem. Stare ženske so ji zamerile. Cena je molčal, mlade pa so ji dale prav. Cena je hotel vse pozabiti in se je čez poletje ponudil soseski za pastirja. Vzeli so ga, ker se je občinskim možem smilil in so vedeli, da bi se rad umaknil in zapri spominom pot.

Toda samota mu ni dala miru. Večerna tišina in smeh razgibanih planšaric na Veliki Poljani sta mu vedno znova odpirala stare rane. Pokvečena noga ga je ovirala pri hoji in ga spominjala na dni, ko je raven kot sveča stal pred zabrezniki cerkvi in čakal na Maričko. Takrat se mu ni izmaknila. Z molitvenikom in belim robcem v roki je drobnela poleg njega in ga ob slovesu vabila zvečer na vasovanje.

Cena je premaknil pokvarjeno nogo in odprl oči. Spomini, ki si jih je tako otepal, so mu vdiral še v to motno poletno trudnost. Nedelja je bila. Fantje iz njegove nekdanje družbe so se zdaj razšli po vasi in vsak se bo zvečer vrnil domov z nageljnom v gumbnici. Zavidal jim je. Gotovo se nihče več ne spomni nanj, čeprav nekdo ni bilo pravega petja brez njega.

Vročina je žgala izpod neba in sonce samo se je kot pijano pomikalo skozi mo-

drino. Begunjščici od samega trepetanja zraka ni bilo videti prebena in poseka za kočo je bila od izpuhtevanja videti vijoličasta. Za Triglavom so se zbirale soparne meglice.

V Cenu tu je vstajala zagrenjenost. Rad bi vstal in odšel na Veliko Poljano, od koder je začel harmoniko, ki je zdaj pa zdaj zavirala v to utrujenost in pretrgala lenobno šumenje studenca, ki se je trudil čez kamenje. Toda bal se je veselih ljudi, bal, da bi srečal koga iz doline, ki je dišal po vasi in po vaškem življenju. Včasih, kadar je deževalo in je bilo v koči do obupa pusto, se ni mogel premagati in je odšel k planšaricam. Sedel je nekaj časa pri njih, se smejal z njimi in poslušal novice, ki so jih prinesli ljudje iz doline. Potem se je zagledal v zavito stopalo, območal, vzela palico in odšel. Tolkel je s stekljajočo razdrapani, kamniti polji kakor bi se hotel znesti nad mrtvim kamenjem in se potem zavlekel na pograd. Z rokami pod glavo je bučnil v deske in čakal noči, da ga je enakomerno udarjanje dežnih kapelj na skrle potegnilo v spanje.

Vedno znova se je vračeval v mislih k Marički. Včasih je s hrepenčimi očmi po cele ure strmел po poti, ki je držala v dolino, kakor da bi čakal, da pride. Zdelo se mu je, da ne more biti drugače — nekdo bo prišla in sedla k njemu na klop in ga prosila za odpustanje. Objel jo bo okrog vratu in se nasmehnil. Potlej se bo na jesen vrnil in spet bo kakor nekdo. Toda sredi blaženih misli se je zagledal v zverženo stopalo in pot v dolino se je zgubila med smrekovjem in upanje na njen prihod je splahnel kakor jutranja meglica.

Nebo je postalo kovinasto in napeto, da bi človek mislil, ako bi se ga s prstom dotaknil, da bi se pretrgalo kakor mlini mehurček. Tanke megle od Triglava, Stola in Storžiča so se zgostile v temnomodro tenčico in sonce se je prekotatilo na zapad. Ni več žgalo, le soparica je puhtela iz trave in kamenja, kakor da se je zemlja odprla in da njena žareča notranjost puhti navzgor.

»Še dež bo na noč,« ie pomislil Cena in vstal. Voda nekje spodaj je zamolklo klokala, kakor da jo duši.

Kravji zvonci so se oglašali in sene in nekaj živali je odšlo gasit žejo. Voda se jim je odecjala iz slinastih gobcev in v drobnih svetlih curkih padala nazaj. Cena se je razgledoval po nebu in ugibal.

Bilo mu je dolgčas do obupa. Samota in trudnost še nikdar nista tako priiskala nanj. In zdaj še ta soparna teža, ki je visela nad dolino kakor svinčena plošča.

Odšel je h kravam in jih čakal med rogovi. Nemo in leno so gledale vanj kakor da iščejo vzroka za njegovo dobro. Hrepenel je po človeku, s katerim bi se mogel razgovoriti in prebiti večer. Nocoj se je bal noči. Misli na preteklost so se stekale od vseh koncev, se spreplivale in se vrtinčile v tej dremavosti kakor vrtnice v skritem tolmunu, ki s svojo temno modrino kar vleče no dno. Rad bi strelal z ramen, kar ga je tiščalo, toda nevidne roke so ga stiskale, da si ni znal pomagati. Spodvito stopalo se mu je režalo v obraz, nepravilno dejstvo ga je prepričevalo, da ima življenje svoje muhe, ki si jim je treba vdati.

Večnilo se je, ko je stopil v kočo in vžgal na kamninu ogenj. Pristavil je lonec z vodo in spet odšel pred vrata. Nikjer ni imel obstanke. V koči se mu je zdelo pusto, dišalo je po sesirjenem mleku in preležanemu sequ.

»Cena a ale
»Kaj?«

»Jaz, prid.«
Pepeca je, je takoj ugani in se zagnal v breg. Kar vesel je bil, da so ga klicali. Odleglo mu je, kakor da je čakal samo na ta klic. Izmaknil se je sicer ljudem, toda nocoj je hrepenel po družbi, po ljudeh, s katerimi je nekdo živel, po obrazih, ki so spokojnejši od njegovega in po toplim razgovoru. Rad je imel živino, toda z njo se ni mogel meniti.

Tolkel je s palico po kamenju in metal pohabljen nogo na stran. Ze dobro leto je tako hodil, a vendar mu je bilo vsak dan sproti hudo, kakor da bi šele včeraj prišel iz bolnišnice. Rad bi stopil naravnost, toda noga se je sama od sebe zvila, nerodno zamotavila in kakor mrtva udarila ob tla. Vedel je, do smrti bo tako in nikoli drugače.

»Cena — Cennaa!«
»Za grem. Saj veš, da —«
Hitro je utrgal besedo in stisnil ustnice. Saj morajo vedeti, da bi bil že na vrhu, ko bi bil zdrav.

Po poti navzdol mu je nekdo prihajal naproti. Ugibal je in napejal oči, toda le to je mogel spoznati, da je ženska.

»Se je mar kaj zgodilo, da se jim tako mudi?«, se je ustrašil in skušal hitreje stopiti. Postajalo mu je vroče, da je šnel klobuk.

Ženska je stekla. Cena je obstal in buljil vanjo. Brez rute je bila, zasopela in s culo v rokah.

Cenu tu so se zatresle roke. Trdo je stisnil palico in nenadoma ga je napolnila grenkoba, ki se je celo poletje stekala vanj.

»Marička!«
Motoglav se je obrnil, zadel s pokvarjeno nogo v štor, da je zajel od bolečine in odšel nazaj. Nekdo je mislil, da ji bo padel pred nogo, če bi prišla za njim. Še danes je sanjal tako, zdaj pa ji ni mogel stopiti za korak naproti.

Nekje nad Triglavom je gorelo od bliskov.

»Ce-naaa!«
Njen glas je kriknil v soparni večer kakor jokane obstrleljene srne.

»Ce-naaa!«
Ustavil se je in strmел vanjo. Počasi je stopala proti njemu, solze so ji tekale po licih in drhtela je od joka, da se je culica stresala.

Gledal je njene prepotene lase in zaprašene čevlje. Nato je s palico pokazal na svojo spodvito stopalo in tih rekel: »Ne more biti drugače, vem. Saj sem sam prišel do spoznanja.«

»Zato sem prišla. Grešila sem in naredila sem pokoro. Ljubiti bi te morala po nesreči še bolj, pa sem se obrnila od tebe. Odpusti. Cena!«

»Tomaž je zdrav. Z njim pojdi. Odpustil sem ti že davno, le pozabiti te še ne morem. Potem se bom vrnil.«

»Cena, ali res ne more biti več kakor nekdo?«

Bruhnila je v jok, da se ji je stresalo celo telo.

»Saj sem še taka, kakor ob tebi,« je hlipala in tiščala robec na oči.

Zdaj ga je zmagalo. V grlu ga je tiščalo. Nerodno je stopil prti njej in jo prijel za roke.

»Marička!«
Pogledala ga je s solznimi očmi. S tresočjo se roko ji je počesal prepotene lase s čela in ji tih rekel: »Pojdiva. Pristavil sem vodo za žganje. Gotovo že vre. Skupaj bova večerjala, nato boš šla na Veliko Poljano, Marička!«

Pred kočo so smukale krave in ga klicale...

»Rozko in lisko sem navadil na sol in me čakata.«

Nasmehnil se je. Šla sta navzdol in se gledala. Nebo se je kopalo v bliskavici.

»Dež bo,« je rekla Marička spokojno.

»Ne bo ga,« je veselo dejal Cena. »Soparica izgoreva in proti jutru bo vsa, to je bliskavica. Pride in mine in jutri bo spet sonce, kakor pri nama.«

Marička se je nasmehnila in pred njim stopila v kočo. Spod strehe se je vzdigoval dim in se zgubljal v smrekovje. Skozi odprta vrata je dišalo po domačnosti in vdanosti. Cena je živjagal.

ŠE ENO PRIZNANJE

Na komunistični proslavi 27. marca je poleg Tita govoril tudi neki njegov »generalmajor« Djurič. Njegov govor še bolj kakor Titov priznava, da ima njuna reš prav za prav povsed same sovražnike, kakor pričajo naslednji stavki:

»Naši sovražniki pravijo, da je za vodstvo države potrebno imeti več znanja kakor za vodstvo v boju. Mi moramo dati vse, kar se zahteva od nas, kri za fronto, hrano in ostale potrebščine za našo vojsko. Potem človek ne sme stati ob strani v stvarih, ki se tičejo naše vojske. Če tako ne dela, pomeni, da pri njem z možgani ni nekaj v redu. Naj vsi sovražniki vedo, da ne bodo mogli nekaznovano delati proti obstanu države. Naše notranje in zunanje sovražnike lovite in preganjajte neusmiljeno! Kjer koli jih dobite, jih pograbite za vrat in vrzite v ječo. Bodite neusmiljeni proti njim! Niti za trenutek ne pozabite, da naši sovražniki veliko delajo da bi nas uničili.«

Rea je tako, kakor pravi rdeči general. Njegov govor in nenehno vpitje proti vsem množim sovražnikom priča, da je v Srbiji večina naroda proti Titu. Čemu bi sicer bile treba obsojati na smrt vse, ki njegove »demokracije« ne marajo?

In strah pred to večino, ki bi utegnila vsak trenutek vstati in udariti, je tisto, kar poraja take grožnje, ki dejansko pomenijo le priznanje, da je v Srbiji res tako, kakor trdijo Titovi nasprotniki!

Pridelujte sončnice, da boste preskrbljeni z oljem!

Nujno priporočamo tudi vsem vrtninarjem in najemnikom manjših obdelovalnih zemljišč, da zasade letos med krompir, fižol in druge njivske rastline čim več sončnic. Za 10 kg pridelane sončničnega semena boste lahko dobili 0,81 olja. Prevod je preskrbel za setev dovolj dobrega semena in malj gospodarji v Ljubljani lahko dobe potrebno seme pri družstvu »Mali gospodar« na Gallusovem nabrežju. Na vrtnih gredicah pa zasejte kot vmesni sadež (n. pr. med korenje) tudi mak — z makovo maslobo et boste lahko napravili slastne priljubljene v prehrani.

Ne sadite prezgodaj paradiznikov!

Sedaj še ni čas za saditev na plano, ampak šele okrog 10. maja.

BREZ KOMPOSTA

naj ne bo nobeno gospodarstvo. Iz različnih gospodarskih odpadkov si pripravite kompost, ki je izvrstno domače gnojilo. Dodajte mu gnojnice in straniščnika; ko ga premešate, ga pa posipajte z apnom. Vsak kmetovalec mora imeti kompostni kup; kdor ga še nima, naj ga začne takoj navazati.

General Smuts je v Londonu govoril o konferenci v San Franciscu ter dejal, da bi se utegnili končati brez pravega uspeha. »Mnogi znaki pričajo, da med zavezniki ne vlada tisti duh, ki bi moral v San Franciscu vzbuditi pravi občutek varnosti,« je rekel.

V Grčiji imajo novo vlado, ki je še bolj desničarska in monarhistična od Plastirasove. Grški komunisti so besni nanjo. Santos, vodja grških komunistov, je dejal, da je ta vlada »atentat na ustavo« in da noben »demokrat« (komunist) ne bo hotel z njo sodelovati. Komunisti pozivajo »vse demokrate, naj se borijo za rešitev domovine in demokratske svobode.«

Ameriški pisatelj William Walsh je v listu »The Leader« objavil, da je bilo doslej prepeljanih v Sibirijo skoraj 1 milijon in tri četrti Poljakov. Večino so že pomorili, le nekaj jih bo še nekaj časa životarlilo v sovjetskem peklu. Stettinlus je o konferenci v San Franciscu dejal, da je njen namen izdelati neke vrste ustavo za organizacijo sveta.

»Trdna volja ameriških držav in njihove vlade je, da se majhnim narodom zavaruje samostojnost in zajamči pravica samoodločbe v njihovih notranjih vprašanjih,« je izjavil.

Angleži priznavajo, da »zavezniki ne pričakujejo, da se bo Nemčija vdala, marveč da se bo borila naprej. Danes ni v Nemčiji človeka, ki bi mogel sestavljati kake nove vlade. Kolikor globlje zavezniki prodirajo, tem hušji je nemški odpor. Bojev se udeležujejo celo ženske in starel, a zlasti še mladina.« United Press poroča iz Sofije, da je sovjetski »patriarh« Aleksej v neki poslanici izjavil, da mora bolgarska cerkev tesno sodelovati s sovjetsko; le tako se bo lahko postavila po robu »zabtevanj in stremuštvu Vatikana, ki ljubimka s krščanstvu sovražnimi fašističnimi nazori.«

„Položaj se je zaradi belogardistične postojanke zelo poslabšal...“

Domobranske postojanke na Gorenjskem — pglavitna ovira in nevarnost za rdeče tolpe

Deset mesecev je minilo, odkar imamo domobransko postojanko v Cerkljah. Fantje v postojanki so kmečki fantje, zdravi po duhu in trdni po značaju, zvesti zemlji in izročilom svojih očetov: veri in domovini. Zato so z vse odločnostjo stopili v boj proti breznarodnemu komunizmu. Trda so bila tla, na katerih so pričeli delati. Toda fantje so ne glede na obrekovanja in potikanja, v zavesti, da se bore za sveto stvar, sprejeli boj. Če se danes ozrejo okrog sebe, vidijo, da uspehi njihovega dela niso majhni.

S stalnimi pohodi in patrolami, so komunistične zločince pobili ali pa pregnali s svojega okoliša. S tiskano in govorno besedo, posebno pa s svojimi dejanji, so ljudem dokazali in jim odprli oči, da so spoznali kaj je goštarstvo, da je komunizem, ki je protinaroden in protivferski, da je edino domobranstvo, ki se bori za narod in njegove koristi, in da je edino ono rešilo za naš narodni obstoj.

Ljudje imajo naše domobrance radi. Zakaj bi jih tudi ne imeli? Oni so s tem, da so pregnali iz okolice komunistične zločince, vrnilli mir, ki je vsakemu ljub. Prav nič si ljudje ne želijo nazaj goštarjev z njihovimi »dobrotami«: teroriziranjem »poštenega ljudstva«, »osvobajanjem« pridelkov in živine in vsemogočnimi nesrečami, ki dolete ljudi povsod, kjer se oni prikažejo.

Da ljudi ne morejo več »osrečevati«, pa tolovaje zelo boli. Nikakor jim ne gre v račun, da bo njihovega zločinskega dela moralo biti konec.

Zato bo prav zanimivo, če pogledamo v njihova poročila, kako so po lastnem priznanju čutili delo domobranske postojanke Ze 13. oktobra 1944 piše »Bojko«, član okr. odbora OF Komenda, Okrožnemu odboru OF Kamnik med drugim tudi tole:

»Na vaš dopis z dne 26. sept. t. l. zaradi našega o tekmovanju zmagame Vam sporočamo, da je v tem okraju spričo dogod-

kov v katerih se nahajamo, zaradi stalnega zasledovanja po belogardistih, nemogoče izdelati predhodno tozadevni tekmovalni načrt, ker tedaj nismo mogli vedeti, ali se bo položaj v okraju zboljšal, ali celo poslabšal, ko se je to zadnje tekmovanje začelo. Ker je bil položaj za politične delavce v našem okraju v mesecu juliju zelo krfiten in seveda tudi precej paničen, se tudi v avgustu še ni nič zboljšal. Zaradi tega je bila vsaj uprava organizacije čisto na tleh in se tudi niti dopisi niso reševali. Z začetkom tekmovanja zmagame smo delavnost poživili ter je bil sklep tozadevneza sestanka da se vse delo, ki bo storjeno v času tekmovanja zmagre, od 20. avgusta do 20. oktobra, šteje vse v tekmovanje. Ker je kretanje med ljudmi veliko bolj otekočeno kot kjerkoli v drugih okrajih, nam je bilo drugačen načrt vnaprej nemogoče narediti.«

Radi verjamemo, da niso mogli delati načrta, ker niso vedeli, od katere strani bo počila domobranska puška! Zakaj ona jih je neprestano gonila. Uvideli so, da jim je obstoj mogoč edino le, če se postojanka likvidira.

To so kot vroče želje in neizogibno potrebo v vsakem poročilu tolmačili nadrejenim edincem. Ker se jih pa niso takoj umislili, so pričeli svoje nadrejene že kar zbadati. »Ort«, član okr. odb. OF Komenda, piše dne 1. oktobra 1944 takole:

»Stalno naše prepričevanje o uspehih in pomenu naše NOV in uspehih naše politične oblasti, ljudje ne sprejemajo resno, ker nasprotniki vse naše trditve izpodbijajo s svojo propagando, ki je dnevno širijo po vaseh, kamor se mi le s težavo od časa do časa prikrademo ponoči. Moč naše vojske pa se do sedaj še ni izkazala v tem okraju da bi pregnala in uničila to podlo zalego.«

No, in 4. oktobra je prišel tisti tako težko pričakovani trenutek. Postojanko so napadli da bi jo likvidirali. Moč »naše vojske« se je izkazala.

Toda kakšno razočaranje. Pogledmo poročilo tov. »Bojko«, člana okr. odb. OF Komenda, ki piše dne 15. oktobra 1944 pod naslovom »Politična situacija v okraju od 12.—15. oktobra 1944«:

»Položaj za terensko delavce se je po vojaškem uspehu NOV pri napadu na postojanke bele garde skoro poslabšal. Postojanke se sedaj utrjujejo mnogo bolj, kot so bile in tudi je slišati, da se bodo z moštvo pojačile. Ker se ti belogardisti upajo, in to večkrat na teden, visoko v gore, kjer nas zasledujejo, pa nimamo niti ene vojaške edinice, ki bi jih napadla, da bi vsaj tu gori mogli delati, zgleđa, da ne bomo mogli dolgo vzdržati v takih razmerah. Apeliramo, da bi se IV. operativna zona zavzela z večjim številom vojske, ter dokončno likvidirala te postojanke, kar bo v korist ne samo našemu okraju, ampak tudi v šenčurskemu, celomu kamniškemu okrožju in sploh gorenjskemu prebivalstvu. Ako ne boste uvideli take potrebe, bo počasni propadli še tisti par naših aktivistov, ki vztrajajo pod temi težkimi okoliščinami, ker belogardisti stalno zasledujejo te aktiviste.«

Tovariš Bojko in tovariši: Svarun, Igor Sergej, Dušan, Ivan, Zdravko, Turn in France, člani okrajnega odbora OF Komenda, mi pa sodimo, da je rešitev okraja in v največjo korist naroda, da vi ne vzdržite. Dovolj ste že »osvobodili«. Zgodovina ne bo mogla preke vsa in vaših del. Vašo skrb za dobro okraja kaže Mejačevina, graščina, šola, prosvetni dom, župnišče v Zalogu itd. Dokazi vaše »svobode« in »človekoljubnosti« ter »boja za narode« pa so Mejač, Lipar, Ida Kristan, Vombegar in še nešteto drugih. Mi in namni vred ves poštenj slovenski narod take svobode nečemo.

Zato se bodo domobranci iz cerkljanske postojanke še bolj odločno in dosledno borili proti komunistični barabiji!

POPRAVI

V prejšnji številki »Slov. doma« čet v neki notici zapisali, da je osrednje glasilo KPJ »Naša borba«. Pravilno se mora glasiti »Borbas«.

In velik je bil njegov padec

Konec tolovajskega IX. korpusa in njegovih priveskov

Po dobro pripravljenem načrtu so protikomunistične sile udarile po tolpah tako imenovanega IX. korpusa v trikutu Ziri - Blegas - Cerknem - Idrja. Udarce je prišel za tolovajj docela nepričakovano. Zbiranje za nastop je trajalo samo tri dni. In steer od 19. do 21. marca, nakar so od delki udarili v komunistično »republiko«, ki je imela svoj sedež v Cerknem. Od vzhoda ne smeri so prodirali Nemci in Vlasovci, od juga domobranci in Nemci, od zahoda pa Rupunikova bojna skupina, arabski prostovoljci in Nemci.

Nastop je docela uspel in komunistične tolpe do sedaj še niso doživele tako velikega in smelnjitega poloma, kar vse je zaslu-

ga vodstva, ki je načrt pripravilo, in borec, ki so ga izvedli temeljito. Po boju na Javorju, kjer je obležala cela tolovajska brigada, so komunisti začeli bežati proti Cerknem. Tam so jih čakali drugi oddelki, jih spet ponovno obkolili in jim prizadejali valike izgube. Nastop se je nadaljeval v primorsko smer. Obkolili so Trnovski gozd, kjer je prišel v precep IX. korpus, ki je šel tedaj še okrog 1.800 tolovajj. Tam so protikomunistični oddelki osvobodili mnogo ujetnikov, ki so jih bili komunisti odpeljali s seboj, med njimi žene, otroke in cele družine.

Pri nastopih so sodelovali nemški kraški boreci, arabski prostovoljci in četniki,

Rupunikova bojna skupina, domobranske čete z Notranjskega, Vrhnike, Sentjošta in Hotederske, nemška policija in gorenjski domobranci.

Najhujše udarce so protikomunistični boreci zadali tolovajem na velikonočno nedeljo, ko so udarne skupine razbile edine odporne tolovajske sile: zaščitne bataljone, v kateri so tudi nekateri bivši sovjetski vojaki, ki so prebežali k tolpam. V Cerknem in okolici so tolovaji imeli na stotine mrtvih. Padali so kar v skupinah. Prostovoljci so v nekem utrjenem rovu okoli tolovaje in jih po kratkem boju potokili do zadnjega. Med njimi je bilo tudi mnogo badoljevskih rdečih tovaršic.

Ker je tolovajsko vodstvo imelo v Cerknem in okolici vsa skladišča, je bil plen ogromen. Zaplenili so velike naropane živeža, streliva vseh vrst, precej težkih in lahkih strojnih, minometalcev, mnogo zdravstvenih potrebščin, več sovjetskih tankov in avtomobilov, obleke ter govede in konje.

Komunistično vodstvo, v katerem so poleg slovenskih rdečih prvakov sedeli tudi »gariibaldiški« generali in polkovniki, je v tem boju docela popustilo. Le na Vojskem, Sinjem vrhu in Zajčjem hribu so se tolovaji skušali nekaj upirati, pa so se kakor običajno morali hitro umakniti. Manjše skupine so se hotele prebiti čez zaporno črto v Trnovski gozd, kjer so jih razbili vojaki iz Rupunikove bojne skupine, jih pobili, 40 pa so jih ujeli.

Tudi ob bivši jugoslovanski meji so se tolovaji skušali nekaj upirati, pa so naše naskakovane skupine razbile utrbe in zajeli čez 800 tolovajj.

Za primer, kako hudo so jih tolovaji dobili, navajamo, da je pred položajem samo enega bataljona obležalo čez 200 mrtvih tolovajj. Pri Nikovi, Vojskem, Cerknem, Kanomljah in drugod je obležalo toliko komunistov, da so kmetje že dvakrat zaprosili idriško občino, naj pošlje ljudi, da pomagajo pokopati mrtlice, ki leže v kupih in jih sami ne morejo vseh pospraviti.

Komunistične izgube v teh nastopih so bile strahotne. Število padlih in ujetih tolovajj znaša nad 3000, kar potrjujejo tudi tolovajski ubežniki. Morala pri tolovajjih je sprito tako strahovitega poraza docela na tleh. Komandant »Prešernove brigade« se je nad tako polomijo sam ustrelil. Vsakdo si je pomagal, kakor je vedel in znal. Poveljniki brigad so razredčeno meštvo, kolikor ga je še ostalo in ni pobegnilo, razpustili. Pravega vojaškega odpora kakor vedno, kadar je šlo zares, tolovaji kljub nekaterim utrjenim položajem niso nudili. Zlasti najzvestejši in najstavlnejši soborci tolovajske NOV in POS, gariibaldi, temelj in »glavnina« IX. korpusa, so bežali tako, kakor smo jih že navajeni, da so padali kar v skupinah.

Med ujetniki je tudi več glav in več tolovajskih »častnikov«. Med njimi je bivši operacijski oficir Vaso Milejašević in poveljnikov namestnik v neki badoljevski brigadi Milko Alojz.

Za »konec je pravična usoda« se enkrat segla po komunističnih glavah. Ujeli so rdečega vrhovnega državnega pravnika Vita Kraigherja, ki je na Primorskem ravnal nadzoroval, če komunisti tudi tam izvajajo »demokracijo« pravilno, to je, kakor so jo v Kočevju, Jelendolu, Mozlju, Grčaricah in drugod.

Komunisti se dobro zavedajo, da so z izgubo IX. korpusa izgubili poglavitno oporo za nadaljnje načrte. Ni naključje, da so prav na tem mestu organizirali cel korpus, ki se ni spuščal v nobene nastope.

Tako ja šel po gobe ta »korpus« in je od njega ostal res samo »corpus« - mrtlici. Tako pojde tudi še ostalo.

Kljub svobodi vse naokrog bo slovenskim komunistom manjkala samo usodna in odločilna sekunda do »popolne« svobode. In to bo dovolj. Za tisto pa bodo po vzgledu tega korpusa poskrbeli - domobranci.

„Biti se, držati, ne odnehati in zmagati!“

Oporoka Franca Cerarja, padlega poveljnika domobrancev v Domžalah

Zadet od komunistične krogle je padel poveljnik domžalskih domobrancev Peter Cerar.

16. aprila so domžalski domobranci dobili sporočilo, da so v vasi Nočce pri Smarce pri Avbeljnu trije komunisti, med njimi tudi Avbelj Franc, komandir VDV čete s komunističnim imenom »Savos«. Ker njega in njegovo tatinsko tolpo, ki krade po vaseh od Smarce, preko Radomelje do Čemšenika, domžalski domobranci že delj časa zasledujejo, se je poveljnik Cerar takoj odpravil iskati »Sava« in njegova pajdaša. S seboj je vzel osem domobrancev.

Ko je domobranska patrila prišla do hiše, kjer so bili komunisti, jim domaši niso hoteli odpreti, pač pa sta jih Savetova mati in sestra »sprejeli« s posvkami. Domobranci so odprli vrata s silo. Poveljnik Cerar je mater še vprašal, ali imajo koga v hiši. Mati je rekla, da nikogar. Naredili so hišno preiskavo, nekaj fantov pa je stražilo zunaj. Kakor vedno, je šel tudi sedaj poveljnik z brzoletko naprej. Ko je odprl kuhinjska vrata, je zaropotal druga brzoletka in poveljnik se je nevarno ranjen zrušil na tla. S težavo se je priplazil do vrat, vprašal, ali je kdo ranjen, potem pa padel v nezavest.

Drugi domobranci, ki je preiskoval podstrešje, je takoj, ko je zaslišal strel, skočili v vežo in začeli streljati tolovaja. Tolovaj se začel metati bombe in ranil še dva domobrancia, potem pa so poskakali skozi okna in poskusili zbežati. Domobranci so za njimi streljali, enega ubili, ostala dva ranili.

Pokojnika Cerarja so takoj odpeljali v bolnišnico v Ljubljano. Po dobili in injekciji je prišel k zavesti in naročil poždrave za svojo družino, svojce in domobrance, se poslovil od svojih fantov, ki so ga spremlili v bolnišnico, na kar so ga prenesli v operacijsko sobo, kjer je še pred operacijo okrog 12. ure umrl. Pokojnika so odpeljali domov, kjer so ga ob številni udeležbi gorenjskih domobrancev in obstvstva v četrtek ob 18. uri pokopali na domžalskem pokopališču.

S pokojnim poveljnikom Cerarjem lega v grob človek, ki je takoj, ko je nastopila komunistična OF spoznal, kaj je in kam to pelje. To je videl, ko so komunisti ubili

Rihterja, Plemija, Mejača in druge; ko so izropali nešteto domačij, ko so upepeljevali prosvetne domove, šole in kmečke domove po Gorenjskem. Z njim izgublja gorenjsko domobranstvo, zlasti domžalski kot, odločnega in vztrajnega protikomunističnega borca, ki je pomagal v Domžalah protikomunistične ideje k zmagi, ustanovil domobransko posadko in pomaknil domobranske postojanke daleč izven Domžal. Za to idejo je živel, za to idejo je tudi umrl. Z zdravo kmečko pametjo in gorenjsko vztrajnostjo je prebredel vse težave, ki niso bile majhne, ter povzdignil svoje postojanke do take udarne moči, da je bila vzgled in pobuda vsemu gorenjskemu domobranstvu. Očistil je dolino komunistične zalege tja do Morav in Trojan, raztrgal obveščevalno terensko mrežo tako temeljito, da so je zamajala komunistična zgradba in si ni mogla več opomoči.

S pokojnim Cerarjem lega v grob gorenjski Cerkvencin, Meničanin, Oran, Petric ali kdo drugi izmed svetlih vzorov protikomunističnih borec, ki so padli v boju proti komunizmu. Padel je mož, padel je borec, padel je ideolog, velik v delu, neomajen v hotenju, jasen v ciljih.

S pokojnim poveljnikom Cerarjem lega v grob eden prvih organizatorjev protikomunističnega gibanja na Gorenjskem; eden prvih, ki je ustanovil posadko; eden prvih, ki se je spustil v zagrižen boj s komunisti na Gorenjskem, prvih klicarjev na boj proti zločinem, ki je trdnost stal na okupu in s svojimi zvestimi branili in ohranil našemu človeku marsikaj.

Čeprav nam je ob njegovem grobu težko, čeprav je huda ta izguba, velja za nas eno: domobranci, glave kvišku in puške še trdneje v roki! Puške še trdneje v roke, kakor so strelili Cerkvencinovi, Meničaninovi, Oranovi in Petricovi fantje, ko so padli njihovi junaški poveljniki. Kakor je bil po poveljnik kot poveljnik eden teh junaških padlih borec, tako bodimo mi vzgled njihovih junaških fantov. To je bila pokojnikova želja v življenju, to je bila njegova zadnja želja, ko je umiral: biti se, držati, ne odnehati in zmagati!

NEKAJ BELIH KOSTI...

Zamolko so grmeli topovi okrog turjaškega gradu. Grad se je rušil pod strehi, iz njega pa je donela pesem legionarjev, branilcev Turjaka. Trde so bile zdišnje Turjaka - pa še trša volja legionarjev do življenja. Komunističnim plačancem je primanjlovalo moštva, zato so razposlali po vseh vaseh svoje biriče, da so pobrali vse moške in jih napodili pred puške junaških legionarjev.

Tudi v dobrepoljsko dolino se je priklatlila neka tolpa in pobrala vse moške, kjer so koga dobili. Na stotine je bilo teh nesrečnežev, posejnih kmečkih fantov in mož, ki so morali iti umirat zato, da bi zločinska Komunistična partija živela. Poleg drugih so pobrali tudi Mirkota Andoljski, mladega fanta iz Kompolj, skrbnega družinskega očeta Janeza Grandovca iz Kompolj in dobroga ter poštenega kmečkega fanta Ivana Zgajnarja iz Ceste. Kdo bi opisal njihov križer pot, ki so jim ga nalozili rdeči krovolci, Lačne, bosc in raztrgane so jih vlačili okrog Turjaka po krimskih gozdovih, begali so po razsejnih bloških planotah, po ložki in cerkniški dolini. Morali so trpeti za rdečo svobodo.

Padlo je rdeče povelje: »Naprej, Rakek mora pastiti« - Rakek je obstal in še stoji, stotine mladih življenj pa je ohamnilo v temni gozd za Rakekom, stotine fantov je našlo svoj zadnji dom na trdih kraških tleh. Kako iz srca so se zasmejali rdeči tolovaji, ko so gledali pred seboj polja in gozdove, posejane s trupli posejnih, prisilno mobiliziranih kmečkih sinov! Le naj padajo, morajo pasti, da homo ostali lahko samo mi, kaj zato, če gre naša pot do oblasti čez tisoče trupel, kaj zato, če joka mati za sinom, žena za možem. Glavno je oblast in posest.

Rdeče tolpe so bežale, v rakovških gozdovih pa pustile znak svojega zločina.

Tu so dospeli na zadnjo postajo svojega življenja tudi omenjeni trije. Sredi s kamenjem posutega gozda, med temnimi smrekami so našli svoj zadnji dom.

Daleč v dobrepoljski dolini so trepetala srca dragih domačih. Vsak večer je mati čakala in prisluškovala, kdaj bo iz teme zaslišala glas: »Mati, spet sem pri vasi« - Sina pa ni bilo domov. Domov je prišla samo žalostna vest: padel je v rakovških gozdovih...

Kdo bi izmeril ljubezen materino, kdo opisal ljubezen dobre žene, ki ji je mož v življenju vse ljubezen jil je gnila, da so šli na delo, nevarno pot iskati svoje drage.

Šli so. Žena in mati in brat domobranci. Skozj Lašče, čez Bencar in Bloke ter cerkniško dolino jih je vodila pot. Vse dolgo pot so si pripovedovali zgodbe iz življenja svojih dragih, solze so močile njihova lica, dokler niso utrujeni prišli do jama, kjer je počival sin, mož, brat.

Mati se je izmučena vrgla na grob sina Mirkota, obupno je zajokala Janezova žena. Tudi domobranci je premagala bolčina, ko je končno videl, kaj so komunisti naredili z bratom Ivanom.

Zarili so se v zemljo, da bi izkopali, kar je od sina, moža, brata še ostalo. Kleče so opravičili svoje delo. Presti so jih še bolni in krvaveli, ko so z golimi rokami grebji zemljo. Kuptek kosti in nekaj razpadajoče obleke je ležal v jami. S pobožnostjo so pobirali revne ostanke iz jame. Solze so namakale bele kosti, v potirih sremc pa je bile upanje: sedaj bodo ležali doma v blagoslovljeni zemlji. Kost za kostjo so zlagali v nahrbtnike, še tako majhen drobec jim je bil svet.

Sedaj so se vračali. Brene ni bilo težko, Mati je nesla na hrstu sina Mirkota, žena svojega moža Janeza, brat domobranci pa brata Ivana...

Na domačem dobrepoljskem pokopališču so jih pretleko nedeljo položili k večnemu počitku v blagoslovljeno zemljo.

Marsikatera mati, marsikatera žena, marsikateri brat bi rad poravnal na grob svojega sina, moža, brata, izgrebel bele kosti in jih nesel domov ter tako izpolnil zadnjo željo umirajočega: da bi vsaj vedeli, kje sam pokopan. Krvaveča rana v srcih bi se vsaj malo zacelila, vsaj malo tolažbe bi bilo v srcih živčih. Tako pa marsikatera mati, žena ali brat ne bo nikoli vedel, kje je kme, kje je ohamnil v smrt po zaslugi rdečih razbojnikov, ki so nesrečne odgnali v znamenju »svobode« umirat bog ve kam. Neutešeno hrepenenje mrtvih, neizpolnjena zadnja želja umirajočih in krvaveča srca živih bodo obtoževala tiste, ki so povzročili toliko gorja, toliko nepotrebnih smrti in revščine družin, ki so izgubile po komunističnih zaslugah svoje očete in rednike. Srd. žalost in beda pa bodo večne čase klicali prokletstvo in maščevanje nad rdeče razbojnike.

Cvetje iz rdečih logov

»Italijanski borec« so bodo ramo ob rami borili z našimi boreci, tako je govorila Vida Tomšičeva, članica SNOS-a in CK KPS, ženska na »drugi konferenci primorskih žen«, nato pa zaključila: »Komunistična partija, katere znamenja so s krvjo zapisana na našem praporu, je vzelej branila gesla in pravice osvoboditve naroda in žone iz njunega suženjstva.«

»Pljunili so v roke in začeli« piše »Partizanski dnevnik« 6. marca o tolovajskem delu v Cerknem. Danes je znano, da so zelo »slabo pljunili v roke«, ker so že v Veliki noči tudi žalostno končali.

SLOVENSKI DOMOBRANCI LETO DNI NA IGU

V soboto, 7. aprila, je minilo eno leto, ker so prišli slovenski domobranci na Igu ot rešitelji slovenskega naroda in varuhi slovenskega imetja. Prišli so tudi v ta kotiček slovenske zemlje delat mir, ki ga je kalila komunistična republika. Domobranci so prinesli mir življenja in mir dela.

Pred letom dni se je pribral boj za ta mir na Igu in njegovi neposredni bližini. Bil je težak, toda zmagovit, kakor je povsod, kamor poseže domobrančeva roka. Boj je zahteval žrtav in paporov, ki so jih pa slovenski domobranci ne ustraši, kor ve, da so vse te žrtve in napori v borbi proti boljševizmu cement, na katerem si bo njegov narod postavil novo bodočnost.

Po letu bojev v neposredni bližini barjanskih vasei in izanskih domov so domobranci očistili vse ozemlje daleč naokoli, tako da so tajo komunistične trdnjave: Ikka, Mokro in Golo, začetna zavetišča slovenskih krvnikov, že dolgo mesece brez vsake tolovajske golazni.

Kljub temu pa domobranci na Igu ne počivajo. Budno stojta na okopih in marljivo dan za dnem zasledujejo vse skrite pomožne in glavne krivce boljševske revolucije, ki so zlasti sedaj, v teh sončnih dneh začeli prihajati domov iz »osvobojene« ozemlja vsi sostradani, ušvi in razcapani.

Domobranci skrbta tudi za kulturno življenje med domačini. Tako so pripravili v skromnem izanskem prosvetnem domu, ki ga ja tudi tukaj, kakor povsod drugod razdejala boljševiška pest, vrsto uspešnih predstav. Ljudje so bili zadovoljni, da so vsaj kako uro na teden pozabili na težavo, ki jih dan za dnem kopinja sedanjosti čas.

Na praznik Marijinega oznanjenja domobranci niso pozabili, da je ta dan praznik vseh njihovih mater - mučenic. Pripravili so materam priredno proslavo, s katero so se otroci skromno, toda ljubko zahvalili svojim mamicam za vse skrbi, ki jih imajo z njimi. Najlepši prizor je bil, ko so otroci po zborni deklaraciji poskakali z odrca k materam in jim dali šopke prvega pomladnega cvetja v spomin na materinsko proslavo v odločilnem letu slovenske zgodovine. Na tej materinski proslavi so zapeli tudi domobranci in se vsaj tako odločili svojim materam, katerih molitev jih spremlja na vseh njihovih poteh. Domobranci Matjašič je na tej proslavi lepo recital Cankarjevo črtico »O mati, zdaj vem...« domobranec Stibilj pa je izpregovoril slovenski mater - mučenici, naj v teh odločilnih dneh ne omaga, če noča, da bi ji boljševiški divjaki krali otroke, če noča, da bi ji odpeljali moža in sinove v mongolske in kirgiske stepe. Slovenske matere morajo vzdržati zaradi svojih družin, osnovnih celic slovenskega življa, četudi stopa za njimi kopica lačnih, sostradanih in nazih otrok, četudi morajo skoraj same vlačiti plug po sveti zemlji slovenski, četudi uživajo v tuji hiši trdo skorjo begunstva.

Za obilnostno prihoda na Igu so domobranci pripravili v nedeljo, 8. aprila, domobransko akademijo. Na predvečer akada-

mije so poslali vdanoostno pozdrave svoemu voditelju inšpektorju gen. Rupuniku in poveljniku polk. Krenerju.

Za akademijo je bil oder okrašen z zelenjem in slovenskimi zastavami. V ozadju je visela arika gen. Rupunika, katero so okrasno okrasila s prvim pomladnim cvetjem izanska dekleta. Med akademijo je stal ob strani odra obožrožen domobranci a slovensko zastavo v roki, katero so prav domobranci neoskrunjeno rešili iz boljševiških krempljev.

Domobranci so začeli svojo akademijo z narodno himno »Hej Slovenci«. Zapel jo je domobranci zbor pod vodstvom dom. Kneza. Nato je zapel še dve koračnici, ki spremljata domobranci v boju proti krvnikom slovenskega naroda, in narodno pesem »Hišica očetova«. Nato je dom. Matjašič povedal pesem »Slovenski grobovi«.

Sledilo je nekaj odlomkov iz opar na violini. Po recitaciji Cankarjevega »Gospoda stolnika« je domobranci. Knez zaigral na harmoniko veček narodnih ob spremljavi violine in kitare. Po tej ločki, ki je vsa gledalca razgibalala, je dom. Sušteršič povedal Saljevo »Pro refunctis«. V začetku in na koncu so domobranci zapeli po eno kitico »Oj Doberdoba«, nato pa še »Nebo žari«. Dom. Knez je potem recital nekaj najlepših odlomkov iz Saljevega speva »Rodni zemlji«, ki so spominja vseh tistih, ki so ostali na Rabu, v Gonarsu in v Trevisu, in vseh, ki jih je v temnih gozdovih pokopal laetni brat. Nastopila so še dekleta in zapela »Slovenka sme« ter »Rasti, rasti rožmarin«. Potem je kmečko dekle v narodni noši izpovedalo svojo ljubezen do rodne zemlje, do tiste, ki ja kakor oltar ob največjih praznikih: polna svetlobe, polna cvetja, polna dišav, polna prošenj in tihe molitve; do zemlje, ki je kakor nevesta s šopkom cvetja v roki in kakor mati na travniku pod cvetočo jablano s hlebom kruha v roki in z najmanjšim na prsih.

Taj izpovedi je sledila izpoved slovenskega fanta-domobranci. Podn. Stibilj je v svojem govoru jasno podeltal, da slovenski domobranci prav dobro vedo, da jih nekateri izvržki slovenskega naroda tudi na Igu zaradi njihovega boja gledajo zasmehljivo in da bližajo slovensko domobranstvo in z njim ves slovenski narod. To dela tista peščica podtalnih nergačev, ki pod varstvom domobranskega orožja skrbta za svoj trebuh in svojo drno borzo. Govornik je pozval vse ta ljudi, naj odidejo s slovenske zemlje, ker šteta so jim ure. Ob koncu govora je poklicala vse slovenske domobranci in prebivalstvo, naj nadaljujejo svoj boj do končne, ga uničenja komunističnih tolp pod slovensko zastavo okoli generala Rupunika in združeni z mladino, ki bo dala slovenskemu narodu nov, izčiščen obraz.

Po govoru, ki ga je vsa dvorana navdušeno sprejela, so domobranci zapeli himno in tako zaključili akademijo, ki je po svojo pokazala vsemu prebivalstvu, kako je slovensko domobranstvo zdravo, močno in nepremagljivo.

4. Glede na... (Handwritten notes in Slovenian, discussing military and political matters, mentioning names like Stibilj and Knez, and discussing the role of the Slovenian Home Guard.)

7. Pisek... (Handwritten notes in Slovenian, continuing the discussion from the previous page, mentioning names like Stibilj and Knez, and discussing the role of the Slovenian Home Guard.)

Demokrat ali morilec? Morilec, kakor priča gornje pismo, ki ga je Edvard Kardelj med mnogimi drugimi pisal Kidričevi ženi Zdenki Armč-Marjetič, voditeljici rdeče ubljanske Varnostne obveščevalne službe za Ljubljano. »Streljajte brez podatkov... Streljajte brez ozirrov... Streljajte, čim ga dobite na muho...« To je pravi slog in edina resnična miselnost človeka, ki ga je Tito postavil svoji Jugoslaviji za velikega mojstra demokracije!